

ДЕЗИНФЕКЦИЯ ИШЛАРИ
ДАВОМ ЭТМОҚДА

« 3 »

5 »

ШОҲСУПАДАГИ КЎТАРИЛИШ
ёҳуд навбат 1-ўринга!

WWW.MV-VATANPARVAR.UZ

VATAN@EVO.UZ

VATAN – MUQADDAS, UNI HIMOYA QILISH SHARAFLI BURCHDIR!

VATANPARVAR

Сайтимизга ўтиш
учун QR-коднинг
сканер қилинг.

2020 йил 26 июнь, № 26 (2881)

«АрМИ – 2020»га тайёргарлик
жараёни қизғин кечмоқда

4-бетда

ЛАҲЗАЛАРДА ҲАЁТ АКСИ

7-бетда

ЖАНГГОҲДАГИ
БУЛБУЛ НАВОСИ

● Сирдарёликлар ғалла ҳосили режасини бажарди.

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги матбуот хизмати билдиришича, вилоятнинг дон сотиш шартномавий режаси 177,8 минг тоннани ташкил этиб, амалда 100,2 фоизга бажарилди.

Жорий йилда сирдарёлик деҳқонлар ялпи дон ишлаб чиқаришни 595 минг тоннага етказиш ёки ҳар гектаридан 70 центнердан ҳосил йиғиштириб олишни мўлжаллашмоқда.

● Ўзбекистон ўрик етиштириш бўйича жаҳон етакчиларидан бирига айланмоқда. Халқаро рейтингларга кўра, Ўзбекистон 2001 йилдан жаҳоннинг кучли ўнталигига, 2004 – 2007 йиллар оралиғида 300 000 тонна ўрик етиштирган ҳолда кучли ўчликдан жой олган. 2014 йилга келиб, Ўзбекистон ўрик етиштириш бўйича жаҳон етакчисига айланган ва ҳозирги кунгача Туркия билан бу борада рақобатлашиб келмоқда.

Давлат статистика қўмитасининг 2020 йил 1 июнь ҳолатига кўра, экспорт қилинган ўрик маҳсулоти бўйича маълумотида жами 11,2 минг тонна 10,9 миллион АҚШ долларига тенг бўлган ўрик меваси 9 та хорижий мамлакатлар бозоридан жой олган.

● Ёлқин Тўйчиевнинг «Фариданинг икки минг қўшиғи» фильми Жанубий Кореяда бўлиб ўтадиган Пусан халқаро кинофестивалида иштирок этиш учун таклиф олди. Осиёнинг энг йирик халқаро фестивалларидан саналган маданий тадбир 2020 йил 12 – 21 октябрь кунлари бўлиб ўтиши режалаштирилган.

ЎЗА материаллари асосида тайёрланди.

ЎЗБЕКИСТОН

HAFTA ICHIDA

6 ТУБАНЛИК БОТҚОҒИ
ёҳуд БОРСА КЕЛМАС ЙЎЛ

13 ТУПРОҚДАЙ ХОКИСОР
КУЛОЛ ҚИЗ

15 АЖРАШИШГА
ШОШИЛМАНГ!

18 ҚОФИЯНИНГ ҚУРБОНИГА
АЙЛАНГАН ҚАТОРЛАР

t.me/mv_vatanparvar_uz
t.me/mudofaa_press

facebook.com/UzArmiya

instagram.com/uzbekistanarmy

Ўзбекистон Президенти Буюк Ғалабанинг 75 йиллигига бағишланган тантанада иштирок этди

Маълумки, бу йил Россия Федерацияси пойтахти Москва шаҳрида Буюк Ғалабанинг 75 йиллигига бағишланган тантанали тадбир 9 май куни ўтказилиши режалаштирилган эди. Аммо коронавирус пандемияси сабабли уни ташкиллаштириш кейинги муддатларга сурилди.

Зафарли 1945 йилда Ғалабанинг биринчи марказий паради 24 июнь санасида ўтказилгани боис жорий йил ҳам бундай тантана учун айнан шу кун танланди.

Мазкур тарихан муҳим воқеани биргаликда нишонлаш мақсадида Россия ҳукумати музаффар мамлакатлар раҳбариятлари номига таклифномалар юборди. Ўзбекистон ҳам, албатта, ўша ғолиб давлатлар сирасида. Халқимизнинг ўша машҳур урушда муваффақият учун қўшган ҳиссаси, ҳеч муболағасиз, улкан.

Масалан, сўнгги пайтларда олиб борилган тадқиқотлар натижасида юртимиздан 2 миллионга яқин киши урушга сафарбар этилгани аниқланди. Фронт ортида ҳам ўзбекистонликлар кўрсатган матонат келажак авлодларга чексиз фахр ва ифтихор бағишлайди.

Шу боис мамлакатимиз вакиллари Ғалабанинг 75 йиллик шонли санаси муносабати билан Москва шаҳрида ўтказиладиган тантананага таклиф этилди.

Таъкидлаш жоиз, пандемия бутун дунёга ўз таъсирини кўрсатаётган ҳозирги оғир шaroитда давлатимиз раҳбарининг бундай тадбирда иштирок этишининг ўзи ажодларга хос қаҳрамонлик ифодасидир. Экспертлар фикрига қараганда, мустақил Ўзбекистон Президентининг ilk бор қатнаши-

ши параднинг нуфузини сезиларли даражада оширади.

Ҳарбийларимиз ҳам мазкур тадбирда юртимиз истиклолга эришганидан кейин биринчи бор иштирок этишлари. Зеро, давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев кеча Россия Президенти Владимир Путин билан Кремлда бўлиб ўтган учрашувида таъкидлаганидек, бу бизнинг умумий тарихимиз, умумий ғалабамиздир. Халқларимиз намойиш этган жасорат барчамиз учун чексиз ғурур манбаи бўлиб хизмат қилади.

Мамлакатимиз раҳбари Москванинг Қизил майдонида бўлиб ўтган тантанали тадбирда ўз иштироки билан Ўзбекистон элининг шонли Ғалабага эришишдаги умумэтироф этилган буюк хизматиға ҳурмат бажо келтирди.

Шу билан бир қаторда, мард ва жасур халқимизнинг шафқатсиз уруш сабаб чеккан мислсиз азияти, азоб-қубатлари яна бир бор халқаро майдонда ёдга олинди.

Бўлиб ўтган парадда Ўзбекистон Қуролли Кучлари вакиллари ҳам улугъ ажодларга муносиб тарзда иштирок этди. Умумий ҳисобда, тантанада 13 та давлатдан 225 та ҳарбий техника, 14 минг аскар ва офицер қатнашди. Россия пойтахти осмонидан 55 самолёт ва 20 та вертолётнинг учиб ўтиши байрамга ўзгача руҳ бағишлади.

Ўзбекистон Президенти Москвадаги Ислон Каримов хиёбонида бўлди

Шавкат Мирзиёев Ўзбекистоннинг Москва шаҳридаги элчихонаси яқинида жойлашган Ислон Каримов хиёбониға ҳам ташриф буюрди.

Президентимиз буюк давлат ва сиёсат арбоби, ўзбек халқининг улугъ ва ардоқли фарзанди, мамлакатимизнинг Биринчи Президенти ҳайкали пойига гулчамбар қўйди, унинг ёрқин хотирасига ҳурмат бажо келтирди.

Ислон Каримов ўзининг серқирра сиёсий фаолияти, олижаноб инсоний фазилатлари билан Ватанимизнинг кўп асрлик тарихида ўчмас из қолдирди. Нафақат Ўзбекистон, балки жаҳон миқёсида катта ҳурмат ва обрў-эътиборға сазовор бўлган улугъ шахс ва арбоб хотирасига 2018 йилнинг 18 октябрь куни Москва шаҳрида ҳайкал ўрнатилган.

Шавкат Мирзиёев «Номаълум аскар» ёдгорлигига гул қўйди

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Россия Федерациясига амалий ташрифи давомида Москва шаҳрининг Александр боғидаги «Номаълум аскар» ёдгорлигига гул қўйди.

Умумбашарий аҳамиятга эга ушбу мажмуа Иккинчи жаҳон уруши ўчоқларида Ватан ҳимояси йўлида мардларча ҳалок бўлган турли миллатга мансуб миллионлаб аскарлар, шу жумладан ўзбек ўғлонларининг ҳам унутилмас хотираси учун бунёд этилган. «Исминг номаълум, жасоратинг барҳаёт» ёзуви битилган мазкур ёдгорлик ажодларнинг кўрсатган қаҳрамонлиги ва жасоратининг рамзий ифодасидир.

Иккинчи жаҳон уруши Ўзбекистон сарҳадларидан олисда кечган бўлса-да, унинг суронли таъсири, изтироблари ҳеч бир ўзбек хонадонини четлаб ўтган эмас. Халқимиз фашизм устидан эришилган ғалабани таъминлашга буюк ҳисса қўшган. Республикамыздан 1 миллион 951 мингга яқин киши урушга сафарбар этилиб, 200 мингдан зиёд аскар ва офицерларимиз жанговар давлат мукофотлари билан тақдирланган. Уруш ўчоғига айланган ўлкалардан юртимизга 1 миллион 500 минг киши, жумладан, 250 мингдан зиёд бола эвакуация қилинган. Саховатли ва танти элимиз уларга ўз уйдан жой бериб, сўнгги бурда нонини ҳам баҳам кўрган.

Президент Шавкат Мирзиёев инсоният тинчлиги учун жон фидо қилган ватанпарвар инсонларнинг хотирасига ҳурмат бажо келтирди.

1966-1967 йилларда барпо этилган мазкур мажмуада абадий олов алангаланиб туради. Унга Россия Федерациясининг маданий мероси объекти мақоми берилган.

ЎЗА материаллари асосида тайёрланди.

Ҳарбийлар муносиб кутиб олинди

Иккинчи жаҳон урушида қозонилган Ғалабанинг 75 йиллигига бағишлаб Москвада ўтказилган парадда чиқиш қилган Ўзбекистон Қуролли Кучлари вакиллари Тошкентга қайтиб келди.

Ислон Каримов номидаги Тошкент халқаро аэропортида Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири ва парадда иштирок этган бир гуруҳ ҳарбий хизматчилар вазирлик вакиллари томонидан муносиб кутиб олинди.

Шу ўринда Ўзбекистон Қуролли Кучлари вакилларининг мазкур парадда улугъ ажодларга муносиб тарзда иштирок этганини алоҳида таъкидлаш ўринлидир.

Олим БЕРДИЕВ

ЖАРАЁН

ДЕЗИНФЕКЦИЯ ИШЛАРИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

COVID – 19 пандемияси инсониятга бутун умр эсдан чиқмайдиган сабоқлар беришда давом этяпти. Хусусан, бу даврда касби қаҳрамонликдан иборат кўплаб соҳа вакиллари одамлар ўз кўзлари билан кўрди ва кўряпти. Бошқача айтганда, халқ ўз қаҳрамонларини таниб олди.

Бошқа касб вакиллари зинҳор ва зинҳор камситмаган ҳолда, шуни айтиш мумкинки, шифокорлар ҳамда ҳарбийлар юртга камарбаста бўлиш, она Ватанни, таниш ва нота-ниш ватандошларни севиш борасида юрак ва виждон амри билан барчамизга ўзига хос маҳорат дарси ўтиб бермоқда. Табиийки, халқимизнинг ҳам бу касб эгаларига бўлган ҳурмати кундан-кун ортиб бораётир.

Карантин қоидалари кучайтирилган бир пайтда кўплаб тармоқлар фаолиятида ўзи-лишлар кузатилди. Бу, албатта, фуқаролар саломатлигини ўйлаб қўлланган чора. Мана, вазият барқарорлашиб боряпти. «Қизил та-наффус»дан кейин ҳаёт секин-аста изига тушмоқда. Бироқ ҳали хавф тўлалигича че-кингани йўқ. Шу ҳоли санитария-эпидемиоло-гик ҳолатни барқарорлаштириш борасида те-

гишли вазирлик ва идоралар ҳамкорлигидаги чора-тадбирлар бир зум ҳам тўхтатилмаяпти. Мудофаа вазирлиги ҳарбий хизматчилари ҳам юртимиз бўйлаб дезинфекция ишларини доимий равишда олиб бормоқда.

Ҳар куни эрта тонгдан Мудофаа вазирлиги Радиацион, кимёвий ва биологик муҳофаза қўшинлари ва Санитария-эпидемиология назорати маркази билан ҳамкорликда пойтахтимиздаги барча бозор ва унинг ҳудудида жойлашган савдо шохобчаларида, маҳалла ва кўп қаватли уйлarda дезинфекция ишлари олиб борилмоқда. Ҳарбий хизматчилар билан мамлакат миқёсида ўтказилаётган бу каби комплекс ўқув машғулотли эпидемияга қарши курашишда ўз самарасини бераётир.

Республикаимиз туман ва шаҳарларидаги аҳоли гавжум жойларда янги услуб ва ён-дашув билан, самарали ҳимоя воситаларини қўллаган ҳолда фаол ишлар олиб бориляпти. Ушбу тадбирларни амалга оширишда замон-авий иссиқ буғ генераторларидан фойда-ланилмоқда. Мазкур генераторларни қўллаш дезинфекция ишлари сифатини ошириш

имконини бермоқда. Пойтахтимизнинг ўзида дезинфекция ва тозалаш тадбирларини амалга ошириш учун 1 300 га яқин ҳарбий хизматчи, 60 та махсус техника, мингдан ортиқ замона-вий автомакс ва генераторлар жалб этилган.

Бу ҳаракатлар давомида албатта, етарли-ча тажриба тўпланмоқда. Шу билан бирга,

дезинфекцияга жалб этилган техникалар модернизация қилиб бориляпти. Уларнинг янгидан-янги имкониятлари ҳам синовдан ўтказилмоқда.

Республикаимиз бўйлаб ҳар куни олиб бо-рилаётган ушбу тадбирларга барча округлар-нинг куч ва воситалари жалб этилган. Улар ҳар куни ўқув-амалий машғулотларини олиб бориб, кўринмас душманга қарши курашяпти.

И. НУРАЛИЕВ

ЛАҲЗАЛАРДА ҲАЁТ АКСИ

Парашют билан сакраш машғулотида репортаж

„Эрта тонг. Соф ҳаво. Дил яйрайди. Кўчаларда машиналар сийрак. Завқи ичига сиғмаётган ҳамроҳимиз «гази»ни босади. Радарлар ҳам ҳайратда қолаётгандир, деб кулишамиз. Ахир парашют билан сакраш машғулотига бораётган одам тезликни ҳис қилиши керак-ку!

Чуқур-чуқур нафас олишади, айрим-ларининг юзлари сал оқарган. Аммо ички ғалаёнларини бир-бирларига сездирмайди.

– Биринчи маротаба парашют билан сакраппман. Сира эсимдан

чиқмайдиган бўлди. Бугун туғилган куним, – дейди Чирчиқ олий танк қўмондонлик-муҳандислик билим юрти курсанти Шерали Қўчқоров. Ёнидаги ўзини Ойбек Муҳаммаджонов деб таништирган курсант ҳам биринчи

Тошкент ҳарбий округида жойлашган «Марказ» десантчилар тайёрлаш базасига айни вақтида етиб бордик. Саф тортган иштирокчилар сакраш олдидан кўриқдан ўтказилаётган экан. Ҳар бир ускуна назардан ўтказилгач, ҳарбий хизматчиларга назарий тушунтиришлар етказилди. Улар бажарадиган ҳаракатларини хаёлларида яна бир бор жонлантириб олдилар. Ушбу машғулоти десантчиларнинг нафақат профессионал маҳоратини ошириши, балки гуруҳнинг жипслигини мустаҳкамлаши билан ҳам аҳамиятли бўлди.

Десантчилар вертолётга чиқар экан, ҳаяжонимиз уларникидан кам эмасди. Бир-икки гуруҳни кузатиб қўйдик. Ҳарбий хизматчиларнинг осмон тоқидан энишларини жи-им кузатамиз. Нималарни ҳис қилишайтган экан? Санокли лаҳзаларда ўтказган умрлари-ю келгуси режалари кўз олдидан ўтаётган бўлса, не ажаб!? Уларни баҳолаш мезонлари қандай?

Улар билан самога кўтарилдик. Десантчиларни бир-бир кузатаман, айниқса, Қуролли Кучлар академияси ҳамда Чирчиқ олий танк қўмондонлик-муҳандислик билим юрти курсантларининг тараддуди айрича.

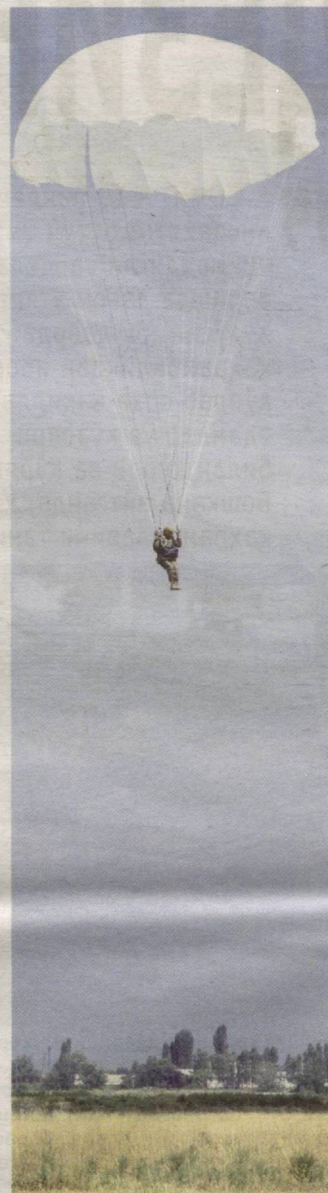
марта сакраётганига ишора қилади.

Нима бўлса бўлди, йигитлар бирин-кетин вертолётни тарк этишди. Шоша-пиша суҳбатлашганларимнинг исм-фамилияларини қайд этишга киришдим. Қизиғи шундан кейин бўлди. Ёзиб бўлиб қарасам, уларни тасвирга олиб турган ҳамроҳимиз майор Фозил Ходжаев ҳам ғойиб бўлиб қолибди. Эғнида парашюти ҳам йўқ эди. Не хаёлларга бориб ойналардан пастни кузатаман...

600 ва 800 метр баландликдан сакраётган машғулоти иштирокчилари учиб апаратыдан ажралиб чиқиши, ҳаводаги ҳаракати, қуролни ҳавода жанговар ҳолатга ўтказиши ҳамда қўниш жараёнига қараб баҳоланар экан. Мутасаддиларнинг билдиришича, вазифалар муваффақиятли бажарилди. Фаол иштирокчиларга Мудофаа вазирлигининг «Намунали хизматлари учун» кўкрак нишони ҳамда фахрий ёрлиқлар топширилгани айtilган сўзнинг исботи бўлди.

Айтганча, майор Фозил Ходжаев топилди. У экипаж командири капитан Шерзод Файзиев, инструктор подполковник Аббос Усмонходжаевнинг машғулоти иштирокчилари ҳақидаги фикрларини билиш учун вертолёт кабинасига кириб кетган экан. Муҳими, машғулотлардан соғ-омон қайтиб, таассуротларимизни баҳам кўришга муваффақ бўлдик.

Катта лейтенант
Азиз НОРҚУЛОВ,
«Vatanparvar»

Муаллиф суратга олган

«АрМИ – 2020» ОЛДИДАН

ШОҲСУПАДАГИ КЎТАРИЛИШ ёхуд навбат 1-ўринга!

„...Япониялик профессор Хидэсабуро Уэнога ит совға қилишди. Улар жуда тез чиқишиб кетди. Ит ҳар куни ўз эгасини ишга кузатиб қўяр ва ҳар куни бир хил вақтда, бир хил жойда – «Сибурия» темир йўл станциясида эгасини ишдан келишини кутиб ўтирарди.

Профессор 1925 йили юрак хуружидан вафот этади. Аммо ит ўз хўжайини ишдан қайтадиган айни ўша вақтда вокзалга чиқар, эгасининг келишини кутаверар эди. Аммо у келмасди. Шу зайл орадан 10 йил ўтди. Итнинг вафоси кучайса кучайдики, асло сўнмади. Ҳа, бу ўша садоқат рамзига айланган машҳур Ҳатико эди...

Итлар нафақат инсонга содиқ дўст, балки улар қўриқчи, ҳимоячи ҳамдир. Шу боис инсоният қадим замонлардан бери бу жонивор билан дўст тутуниб келган. Таъкидлаш керакки, махсус топшириқларни бажаришда хизмат итларининг ўрни беқиёс. Уларни турли хил хатти-ҳаракатларга ўргатиш, парвариш қилиш, буйруқларни тўғри ва аниқ бажаришга йўналтириш эса мутахассис-кинологлар зиммасидаги вазифа саналади.

Халқаро армия ўйинлари мусобақаларида ҳарбий кинологларимиз 2018 йили 3-, 2019 йили эса фахрли 2-ўринни қўлга киритди. Бу, албатта, ўз-ўзидан эришилаётган натижалар эмас. Бунинг замирида она Ватан ҳимоячиларининг тинимсиз машғулоти ва хизмат итлари билан тўғри йўналишда олиб борилаётган ишлар мужассам.

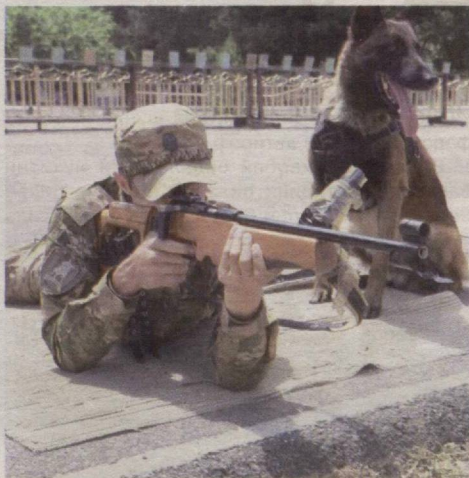
Вакилларимиз жорий йилда бўлиб ўтадиган армия ўйинларининг барча йўналишлари, хусусан, «Содиқ дўст» мусобақасига ҳам жиддий тайёргарлик кўрмоқда. Шунини алоҳида таъкидлаш жоизки, ўзбекистонлик ҳарбий хизматчилар ва хизмат итларидан иборат жамоа мусобақанинг ҳар йилги пешқадамларидан бири. Табиийки, бунда бошқа давлат жамоалари илғорларга қараб ўз соат миллирини тўғрилаб олишади. Шундан ҳам билиш

мумкин, мусобақа ўта қизғин ва мурасасиз кечади.

Бу йилги мусобақада иштирок этадиган Мудофаа вазирлиги кинологлар жамоаси жорий йилнинг январь ва февраль ойларида ўтказилган «Энг илғор мутахассис» кўрик-танловининг барча босқичларидан муваффақиятли ўтиб, саралаб олинган.

«Содиқ дўст» мусобақаси «Дог биатлони», «Эстафета», «Ҳимоя қоровул хизмати», «Мина кидириш хизмати» ва «300 метр масофага тўсиқларни хизмат ити билан енгиб ўтган ҳолда югуриш» каби жами 5 та шартдан иборат. Ҳарбий хизматчилар, шунингдек, якка тартибда умумий 3 200 метр масофага

югуриш давомида пневматик милтиқ ёрдамида 50 метрдаги нишонларни мўлжалга олиш шартларига тайёргарлик кўрмоқда.

Вакилларимиз эришиб келаётган натижалар билан юқорида танишдингиз. Эътибор берган бўлсангиз, ўзбекистонлик кинологлар йиллар кесимида олдинга ҳаракат қилиб бормоқда. Яъни ҳар йили шоҳсупада кўтарилиш бўляпти. Демак, йигитларимиздан бу галги мусобақада фахрли биринчи ўринни кутишга ҳақлимиз. Зеро, бунинг учун уларда барча имконият ва шарт-шароит етарли.

Исломжон ҚЎЧҚОРОВ,
«Vatanparvar»

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти цивилизациянинг асосий таҳдидлари – ядро уруши ва экологик фалокат қаторига гиёхвандликни ҳам расман қўшгани бежиз эмас. Чунки наркотик моддалар истеъмоли турли жабҳалардаги миллий манфаатларни рўйбага чиқаришга кучли таъсир қилади. Демографик ва ижтимоий хавфсизликка зарар етказиши. Шу боис БМТ Бош ассамблеясининг 1987 йил 7 декабрдаги резолюциясига биноан 26 июнь – Халқаро гиёхвандликка қарши кураш куни деб эълон қилинган.

Гиёхвандликка қарши курашиш жамият олдига турган энг муҳим вазифалардан биридир. Гиёхвандлик воситаларининг катта миқдорда етиштирилаётгани ва сайёрамиз бўйлаб шиддат билан тарқалаётгани ўз келажаги учун қайғурадиган ҳар бир миллатни ташвишга солиши шубҳасиз. БМТ маълумотига кўра, бугунги кунда гиёхвандларнинг аксарият қисми 15–35 ёшли йигит-қизлардир. Айни пайтда уларнинг сони 500 миллионга етган. БМТ экспертлари ўтказган тадқиқотга кўра, жаҳонда ҳар йили тахминан 200 минг наркоман вафот этаркан. Статистик маълумотлар бугунги кунда наркобизнесдан йилига 400 миллиард доллар даромад олинишини кўрсатмоқда.

Демак, инсоннинг руҳий ва жисмоний саломатлигини емирувчи, гулдек оилаларни пароканда қилувчи гиёхвандликка қарши курашиш нафақат давлатларнинг, балки бутун дунё жамоатчилигининг иши бўлиши керак.

Бошқа мамлакатлар қатори Ўзбекистонда ҳам наркотик ва психотроп воситалардан ноқонуний фойдаланишга қарши муросасиз кураш олиб борилмоқда. Жамиятда соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, фуқароларнинг хавфсизлигини таъминлаш, саломатлигини асрашга устувор вазифа сифатида қаралаяпти.

Юртимизда «Сурункали алкоголизм, гиёхвандлик ёки заҳарвандликка мубалло бўлган беморларни мажбурий даволаш тўғрисида»ги ва «Гиёхвандлик воситалари ва психотроп моддалар тўғрисида»ги қонунлар қабул қилинган. Ўзбекистон БМТнинг Гиёхвандлик воситалари тўғрисидаги ягона конвенцияси, Психотроп моддалар тўғрисидаги ҳамда Гиёхвандлик воситалари ва психотроп моддаларнинг ноқонуний муомаласига қарши курашиш бўйича конвенцияларига қўшилган.

Қўрилиб турибдики, мамлакатимизда гиёхвандликка қарши курашиш борасида мустақам

ҳуқуқий асослар яратилган. Аҳоли ўртасида гиёхвандликка қарши изчил тарғибот-ташвиқот ишлари олиб борилмоқда.

Кези келганда яна шунини айтиш керакки, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Наркотик моддаларни назорат қилиш миллий ахборот-таҳлил марказининг маълумотларига кўра, ўтган йиллар мобайнида мамлакатимизда нарковазиятга хос эпидемиологик кўрсаткич ижобий томонга ўзгариб борапти. Ҳар йили наркотик моддаларнинг ноқонуний айланиши билан боғлиқ жиноятлар сони аввалги йилларга нисбатан камаймоқда.

Бироқ аҳоли ўртасида бошқа бир иллат ўрчиб бошлади. Яъни «Трамадол», «Лирика», «Тропикамид» каби психотроп дориларнинг истеъмоли кўпайгани, айниқса, ўспирин фарзанди бу ота-оналарни хавотирга солиб қўйди. Сабаби, бу дориларнинг асосий истеъмолчилари беморлар эмас, балки ёш авлод вакиллари бўлиб қолди. Шунинг учун ҳам 2018 йил 22 октябрда «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига жамоат хавфсизлигини таъминлашга қаратилган ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги қонун қабул қилинди. Унга кўра, «Трамадол», «Лирика» каби дорилар наркотик моддалар қаторига киритилди. Уларнинг ноқонуний сотилишининг олдини олиш бўйича профилактик тадбирлар кучайтирилди. 2019 йил 6 сентябрда эса давлатимиз раҳбарининг «Дори воситалари ноқонуний айланишининг олдини олиш чораларини кучайтириш тўғрисида»ги қарори қабул қилиниб, аҳоли соғлиғини асрашга қаратилган чора-тадбирларнинг янада кучайишига замин яратилди. Қарорда Вазирлар Маҳкамаси, Бош прокуратура, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Давлат хавфсизлик хизмати, Ички ишлар вазирлиги ва Ўзбекистон ёшлар иттифоқи зиммасига бир қатор вазифалар юкланди.

Ҳар йили 26 июнь куни аънаванавий тарзда республика ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари

томонидан ноқонуний муомаладан олинган гиёхвандлик воситалари йўқ қилинади. Ўтган йилда ўтказилган тадбирда жами 1 тонна 27 килограмм 911 грамм гиёхвандлик воситалари ёқиб юборилди. Шу жумладан, 7 килограмм 757 грамм героин, 195 килограмм 415 грамм опий, 56 килограмм 140 грамм гашиш, 557 килограмм 398 грамм марихуана, 130 килограмм 18 грамм кўкнори, 80 килограмм 920 грамм каннабис, 263 грамм синтетик наркотик воситалар ҳамда турли хил психотроп моддалар йўқ қилинди.

Бу борада Ҳарбий прокуратура органлари томонидан Қуролли Кучларимиз қўмондонликлари билан ҳамкорликдаги комплекс режалар ижроси доирасида ҳарбий хизматчилар, уларнинг оила аъзолари ҳамда ёшлар иштирокида тизимли тадбирлар ўтказилмоқда. 2020 йилнинг ўтган даврида 150 га яқин тарғибот, тушунтириш ишлари олиб борилди. Пандемия шароитида бу каби тадбирларни онлайн мулоқот тарзида ўтказишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Хулоса қиладиган бўлсак, оғунинг қулига айланганларни даволашдан кўра гиёхвандликнинг олдини олган минг марта афзал. Демак, ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзини қарор топтириш барчамизнинг бурчимиздир. Зеро, соғлом муҳитда тарбия кўрган фарзанд турли хил иллатларнинг домига осонгина илиниб қолмайди. Бир сўз билан айтганда, уйимизни, фарзандларимиз ҳамда яқинларимизни «оқ ажал»дан айнан ўзимиз асрашимиз керак. Гиёхвандлик – тубанлик ботқоғи борса келмас йўл эканлигини бир зум бўлса-да унутмаслигимиз лозим.

Адлия полковниги
Баҳодир ХУДОЙБЕРДИЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий
прокурорининг биринчи ўринбосари

ҲУҚУҚИЙ САВОДХОНЛИК

Тошкент шаҳридаги ҳарбий қисмларнинг бирида Мудофаа вазирлиги, Тошкент ҳарбий прокуратураси, Ҳаво ҳужумидан мудофаа қўшинлари ва Ҳарбий ҳаво кучлари қўмондонлиги билан ҳамкорликда видеоселектор ўтказилди.

Сўзга чиққанлар томонидан ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни юксалтириш бугунги куннинг асосий вазифаларидан бири эканлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди. Бу жараёнда ҳар бир фуқаро Бош қомусимизни билиб, унга амал

Мустақам оила калити

қилиб яшаши лозимлиги, ана шундагина ҳаёт фаровон бўлиши эътироф этилди.

Шунингдек, ҳарбий оилалардаги муҳитни барқарорлаштириш, оилавий низолар билан боғлиқ муаммоларни бартараф этиш борасида

масъул мутахассислар томонидан маслаҳатлар берилди.

– Ажраиш арафасида турган оилаларни ўргансангиз, уларнинг муаммолари бир-бирига ўхшайди. Аммо ажримга қадар оилани сақлаб қолишнинг имконияти анча юқори, – дейди Дилбар Хусанова. – Агар эркак ва аёл оилада ўрнини билса, зиммасидаги масъулиятни доим ҳис қилса, бу оилада ҳеч қандай тушунмовчилик, келишмовчилик юз бермайди.

Видеоселектор иштирокчилари ўзлари қизиқтирган саволларига масъул мутахассислар томонидан батафсил жавоб олдилар.

Адлия майори Гулчехра ТУРСУНОВА,
Тошкент ҳарбий
прокурорининг ёрдамчиси

Табрик

НОМИМИЗ БИР, МАҚСАДИМИЗ МУШТАРАК

Генерал-майор Рустам НИЯЗОВ,
«Ватанпарвар» ташкилоти
Марказий кенгаши раиси

ракбод этамиз.

«Vatanparvar» газетаси бугунги кунда миллий армиямиз нуфузини оширишда жуда катта ҳисса қўшиш билан бир қаторда, нафақат армиямизда хизмат қилаётган ҳарбий хизматчиларга, балки эндигина ҳарбий хизматга қадам қўяётган ёш авлодни, бўлажак сержант ва офицерларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида

«Vatanparvar» газетасининг чоп этила бошлаганига 28 йил тўлиши ҳамда 27 июнь – Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кун муносабати билан газета таҳририяти жамоасини «Ватанпарвар» ташкилоти Марказий кенгаши номидан мубо-

тарбиялаш, Ватанни севиш ҳамда уни садоқат билан ҳимоя қилиш каби туйғуларининг шакллантирилишида муҳим аҳамият касб этмоқда.

Шу билан бирга, мамлакатимиз Президенти, Қуrolли Кучлар Олий Бош Қўмондонини бошчилигида тизимда олиб борилаётган чуқур ислохотлар ва унинг натижасида мамлакатимиз мудофаа қудрати, ҳарбийларнинг она Ватанимиз ҳимоясига доимо шай эканликлари ҳақидаги ахборотларнинг мунтазам ёритиб борилиши халқимиз томонидан илиқ қабул қилиниши «Vatanparvar» газетаси нуфузининг янада ортиб бораётганини кўрсатмоқда.

«Vatanparvar» газетаси таҳририяти жамоасини яна бир бор қутлуг сана ҳамда касб байрами билан муборакбод этамиз. Мамлакатимиз тинчлиги ва оқошталлиги йўлида олиб бораётган фидокорона фаолиятингизга улкан зафарлар тилаймиз!

ҒАЛАБАНИНГ 75 ЙИЛЛИГИГА

«...Бир томони Харьков шаҳри, бир томони Сталинск шаҳри, Светогорск деган бир жой, ўрмон, Данец дарёси оқади, шу дарёнинг бир томонида биз, у томонида фашистлар. Кеча-ю кундуз ҳар икки томон тўп ва миномётлар билан отишиб туради. Лекин бунга ўрганиб қолган булбуллар парвосиз сайрайди. Мен ҳам дадилман. Келажагимдан умидим бор. Йўлда келаётиб кўрган бомбалар билан юрагимни тўхтатиб олганман».

Уруш ўчоқларидан юборилган мактубнинг ушбу сатрлари 3-4 кунлаб хаёлимда айланиб юрди. Ўлим хавфи турганда парвосиз сайраётган булбулларни илғаш учун қанчалар мусаффо қалб керак. Бугун биз тинчлик замонида, тўкинчилик чоғида гўзалликларни ҳис қилмай кўймадикми? Ўзимиздан ортомимиз, ёнимиздаги одамнинг, ҳатто ўзимизнинг кўнглимизга қулоқ тутишга вақтимиз йўқ гўё! Улар эса ажал қаршисида туриб, қушлар чуғуридан завқ туйяпти.

Тўғри, уларнинг бу кунгача босиб ўтган ҳаёт йўли ўзгачадир. Бизда мавжуд маълумотларга кўра, ушбу хат уруш майдонларидан кичик лейтенант Анвар Салимов томонидан онаси Нурхон Салимовага ёзилган. Мактуб воқеасини ёдингизда тутиб турсангиз, бу дамгача ўтган ишларни хотирлаймиз.

Нурхон чеварнинг олти ўғил, икки кизи бор эди. Улар кўчаларни тўлдириб юрганида қувонган она дунёнинг қай бир бурчагига бахтига кўз олайтирган борлигини ҳали билмасди. 1939 йили Финляндия уруши бошланиб, ўғли Талъатбекни кузатишга мажбур бўлди. Қирқинчи йилнинг кузида Сайфулло ҳам ҳарбий хизматга отланди.

Журналист Мирзохид Мирзараҳимов «Гулчамбар» номли очеркида уларни шундай эслайди: «Иккаласи ҳам умрида биров билан уришмаган ювош, бўз болалар эди. Иккаласи ҳам милтиқ отишни билишмасди. Улар ўқитувчи эдилар, болаларга

ЖАНГГОҲДАГИ
БУЛБУЛ НАВОСИ

ўқиш, ёзишни, Ватанни, одамларни севиш, ҳурмат қилишни ўргатардилар».

Ука ва сингилларига бош бўлиб турган Анваржон онасининг кўнглини кўтарар, оиласидагиларга нихоятда меҳрибон эди. Таҳририятдаги адабий котиблик, театрда адабий эмакдошликдан вақт топиб, уруш билан боғлиқ ҳар қандай янгиликни билишга ошқарди. Жондан севган укалари қаерларда жон олиб-жон бериб юрган экан. Номини ўчғур уруш фақат жон олишмас, жон бериш ҳам эди. Укаси Сайфулло Нарва шаҳри учун бўлган жангларда қаҳрамонларча ҳалок бўлганини онасига айта олмади.

Онаси ўғлига куёвлик сарполари ҳозирлаб қўйганди. Анвар онасига термилиб чидай олмасди.

– Укам учун, топталган она тупроқ учун қасд оламан! – деди у қаттиқ пичирлаб. – Шундай қасд олайки...

Ҳарбий комиссариатга ўз ихтиёри билан кўз ёш томчиларини қўшиб ариза ёзди. Ори келди, ёшларини кимса кўришини истамасди, қайта ёзди. У мағлуб бўлмаслигига мустаҳкам ишонч билан душманни яксон қилиш учун жангга отланди. Шундан сўнг Анвардан ўзлаб мактублар, табриклар, расмлар, газеталарда босилган мақола ва газаллар келиб турди. Улар оиланинг энг сеvimли бисоти сифатида сақланарди.

«Қор ёғса том қуралмай қолмасин, – деб ёзади жанг майдонидан у, – бизда совуқ. Совқотсак югураемиз. Аскарнинг печкаси югуриш экан.

Радио гапиряптимиз? Янги ютуқларимизни эшитаясизми? Эшитинг!»

1944 йил 18 январидан бир олам қувонч ва фахр билан ёзган хати февралнинг бошларида етиб келди. Оилада бу хат ўқилиб, ҳамма қувонаётган худди шу 2 февраль кунини Анвар Салимов жанг майдонида беҳуш ётарди. Сизларни соғинишдан бошқа камим йўқ, дея урғу берилган сатрлараро шошилиб кетаётган нигоҳларингиз намланганини сезмай қоласиз. Нурхон ая фронтдаги иккинчи ўғлидан ҳам айрилганди.

Айтганча, биринчи бўлиб урушга кетган Талъатбек соғ-омон қайтади. Ленинград жангларида оёғидан ўқиб беҳуш ётганида жанг майдонидан елкасида кўтариб чиқиб, ҳаёт бахш этган ҳамшира киз Мария Алимовага уйланади. Фарзандлар кўриб, мазмунли умр кечирадилар.

Нурхон аянинг кичик кизи Моҳира она билан кўп суҳбатдош бўлганман. Устозимиз филология фанлари доктори, профессор Ботирхон Акрамовнинг турмуш ўртоғи эди. Умри поёнига қадар акалари ҳақида тўлиб-тошиб гапириб яшади. Фарзандлари наздида ҳам тоғалари идеал шахс сифатида бўй кўрсатди. Катта кизи Гули Акрамова тоғаларидек ўқитувчи бўлиб, узок йиллардан буён болаларга таълим-тарбия бериб келмоқда. Фарзанди Гуландом Акрамова билан биргаликда отасининг қўлёмаларини жамлаб, бир нечта китоблар чоп эттирди. Аксарият кишилар дунёга муккасидан кетган бир маҳалда улар оталаридан улғу олиб, тоғаларидек илм йўлида, маънавият гулшанида жонбозлик кўрсатмоқдалар.

А. НОРҚУЛОВ

ЎЗЛИКНИ АНГЛАШ

«ТУРКИСТОНЛИК – ШОНИМИЗ, ТУРОНЛИК – УНВОНИМИЗ» (бешинчи мақола)

ДИН, ЭЪТИҚОД ҲИМОЯСИ

Бўғимни куйдираётган гаплардан бири Мадаминбекнинг Фарғона fronti кўшинлари кўмондонни М. Сафоновга ёзган хатидаги «...Сиз халқнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқини эълон қилдингиз, шундай экан, нега сиз уларни бизга бермайсиз? Ёки биз фақат мусулмон бўлганлигимиз учунми?» деган жумлалари. Зулмга асосланган сиёсат нафақат эрк, озодликни, балки диний эътиқодни бўғишга ҳам қаратилгани учун бу оташин сўзлар билан «жанг»га киришилган. Айнан шу омилга эътиборни қаратсак. Яъни миллий озодлик учун курашган аجدодларимиз дин ҳимоясини бошқа масалалардан кам қўймаган. Шунинг ўзи ҳам кураш моҳиятини яна бир бор англашимизга ёрдам беради. Ахир ислом дини бировга зулм ўтказиш, мулкига таъвоз қилиш, ноҳақ қонини тўқийшдан қайтарган. Ҳалол ва ҳаромни фарқлашга ўргатган. Шўролар, қизил аскарлар муқаддас динимиз орқали қон-қонимизга синган турмуш тарзимизга, эътиқодга ҳужум қилгани учун қўлга қурол олинган. Буни далиллар ёрдамида кўриб чиқамиз.

«Ўзбекистоннинг янги тарихи» иккинчи китоби 95-бетда шундай ёзилган: «Миллий озодлик ҳаракати раҳбарлик қилган ва унинг ғоявий мафкурачилари бўлган ислом уламолари орасида яссавийлик ва нақшбандийлик тариқатининг пирлари кўп бўлишган. Хорижлик тарихчи Мэри Броксепнинг ёзишича, Фарғонадаги энг қаттиққўл қўрбоши Холхўжа Эшон яссавийлик тариқатининг вакили бўлган. Ислон Пахлавон ва Мулла Деҳқон қўрбошилар эса тасаввуф шайхлари эдилар». Хўш, нега дин масаласи бу муаммода ўртага чиқди?

Бу борада дастлаб Д. Зуевнинг «Фарғонадаги босмачилик (1918–1922 йиллар)» номи материалдан жавоб топдик. Китобнинг 45-бети «Босмачиликнинг иккинчи тўлқини» деб номланган. Муаллиф 1920 йилнинг ёзи ўрталаридан Фарғонада босмачилик ҳаракати қайта авж ола бошлагани, советлар учун жиддий хавф уйғотаётгани, вилоят иқтисодиётини узил-кесил издан чиқарганини афсус билан ёзар экан, бунга иккита сабабни рўқач қилади. Биринчиси, ташқи сабаб. Буни муаллиф Афғонистон орқали келаётган панисломизм ғоясига боғлайди. Яъни Афғонистоннинг Англия устидан ғалаба қозониб, ўзини мустақил деб эълон қилганидан кейин барча мусулмонларнинг ғайридинларга қарши кураши авж олганидир.

Иккинчиси – ички сабаб. Асарнинг 46-бетиде бу ҳақда тўхталар экан, полковник Д. Зуев шундай ёзади: «Ички сабаб, туб аҳолининг шариатга асослаган турмуш тарзи билан келишмасдан, ўйламасдан ижтимоий соҳада амалга оширилган ислохотлар билан боғлиқ. Россияда черковни давлатдан алоҳидалаш-

нинг бу ерда имкони бўлмади. Негаки, шариат эътиқодли мусулмон учун нафақат диний, балки ҳаётидаги майда-чуйдагача белгилаб берувчи (нонни қандай синдириш, таом ейиш, ухлаш ва ҳ.к.) юридик ҳамда ижтимоий кодекс эди». Муаллиф шулар ҳақда ёзар экан, совет ҳукуматининг никоҳ масаласи, мерос ҳуқуқи, ер, мактаб ва бошқа соҳалардаги тадбирларида шариатга, демакки, динга зид ишлар қилинганига урғу беради. Масалан, хотин-қизлар бўлимлари ташкил этилганини алоҳида келтиради. «Айниқса, меҳнат мажбурияти, озиқ-овқат развёрсткаси ва хусусий савдони тақиқлашдек фармойишларга тоқат қилиб бўлмади», дейди. Муқаддас исломга, шариатга, эътиқодимизга зид ишлар миллатнинг мудраб ётган ҳужайраларини ҳам уйғотди. Ҳаёт-мамат масаласи учун қўлга қурол олинди. Ўлимга тик борилди. Эътиқодни, динни оёқости қилганлар, ҳақорат қилганларга ишониш мумкинми? Эътиқодга қаратилган босқин миллатни ёппасига курашга чорлади. Шу сабаб юқорида хорижлик тарихчи Мэри Броксеп айтганидек, катта уламолар ҳам қўлига қурол олди.

ЛЕНИН ҚўЛЛАГАН СИЁСИЙ ЧОРА

Яна бир манба рус олими Павлович Сергей Леонардовичнинг 2019 йилги диссертацияси. «Ўрта Осиёда ишчи-деҳқон қизил армия миллий ҳарбий тузилмаларини шакллантириш тарихи (1920–1938 йиллар)» деб номланган ишни ва рақлаб кўраман. Илмий ишининг 54-бети 1.3-параграфини олим «Ўрта Осиёда ҳарбий-сиёсий ва диний партизанлик ҳаракати (босмачилик)га қарши курашда миллий қуролли тузилмалар» деб номлаган. Эътибор беринг, «ҳарбий-сиёсий, диний партизанлик», дейилапти. Бу Туркистондаги миллий озодлик ҳаракатида дин ҳимояси масаласи ҳам турганига яна бир далил.

С.Павловичнинг ёзишича (57–58-бетлар), 1921 йилда аксил-инқилобий ҳаракатлар Туркистон Республикасининг кўп қисмини эгаллаб олади. Айниқса, Фарғона, Самарқанд ва Хўжандда шўро амалдорлари ҳатто қўриқчисиз ҳаракатланишга ҳайиққан. «Босмачиликни қўллаб-қувватлашни қандай қилиб бартараф этиш бўйича совет ҳукуматининг боши қотиб қолди. Бу муаммо ечими бўйича Москвадан ҳам тайинли жавоб олинмади. Биров муаммони ечиш учун террорни қўчайтиришни тақлиф қилса, яна бировлар масалани тинч йўл билан ҳал этиш, Фарғона минтақасига мухторият мақомини беришни тақлиф қилаётганди», деб ёзади олим.

Яна бир фактга эътибор қаратамиз. «Правда» газетасининг 1920 йил 10 октябрь сониде ўша пайтда миллатлар масаласи бўйича нарком вази́фасини эгаллаган И. Сталин

мақола ёзиб, жумладан шундай дейди: «Қолоқ районларни зудлик билан советлаштириш мақсадида кавалерия рейдларини қўллаб бўлмайди». Қолоқ, дея камситилганда асосан Туркистон назарда тутилаётган эди. Хўш, Сталиндек мустабид аҳолига террор қўлламасликни, яъни рейдларни ўтказмасликни нега муаммо сифатида кўтарди? Бунинг жавобини С. Павлович ўша даврда қизил армиянинг қучсизланганини, аҳоли билан тил топиша олмаётгани билан изоҳлайди. Фарғона fronti кўмондонининг «Кизил армия қисмлари аҳоли ичига кира олмадилар», деган гапларини ҳам келтиради. Натижада Туркистон совет ҳукумати юзага келган мураккаб вазиятда Москвадан ёрдам сўрашга мажбур бўлади. «Шахсан Лениннинг раҳбарлигида иқтисодий ва сиёсий характердаги радикал чора-тадбирлар қабул қилинади. Аънавий қозиликни тиклаш, ер участкаларини эгаларига қайтариш, диний мактабларни легаллаштириш бўйича қарор қабул қилинади», дейди С. Павлович.

Олимнинг ёзишича, совет ҳукумати ҳатто диндорлар билан фаол ҳамкорлик қилиб, қозиларнинг уезд ва вилоят қурултойларини ташкил этиш ва ўтказишга рухсат берган.

Маккоруна усул. Халқ билан тил топишиш, миллий озодлик ҳаракатига узил-кесил зарба бериш учун шундай сиёсий усул ўйлаб топилди. Вақтинча, омонатгина бўлса-да эътиқод масаласида ён берилди.

Чўққисоқол дохий «муруввати» негиздаги ҳақиқатни англагандирсиз. Шўроларнинг шариат мезонларини қайта тиклаш, диний мактаб, яъни мадрасаларга қонуний фаолият олиб боришга имкон бериши сизга ҳеч нарсани эслатмаяптими? С. Павлович юқорида санаб ўтган 3 та муҳим масаладан 2 таси диний эътиқод билан боғлиқлиги-чи? Миллий озодлик ҳаракати етакчилари, уларга эргашган халқ қўлига қурол олиб, қаттиқ қаршилиқ кўрсатишида эътиқод масаласи қанчалар муҳим эканини шўро амалдорлари тушуниб етишганди. Мустабидлар шундай сиёсий чора қўллашга мажбур қилинди. Битта шу мисолнинг ўзи ҳам аждодларимизга сунъий ёпиштирилган «босмачи» тамғасини ювиб юборади.

ШЎРОЛАР ВА БУХОРО МАДРАСАЛАРИ

Олим Абдусаттор Жуманазар «Бухоро таълим тизими тарихи» китоби (2017 йил, «Академнашр») нинг 550-бетиде шундай ёзади:

«1920 йили август-сентябрь ойларида Бухоро давлатининг ағдарилиши оқибатида ҳокимият теласига шўролар келди. Минг йилдан ошмиқ вақт дарс ўтиб келинаётган Бухоро мадрасалари фаолияти жуда қисқа фурсатда тўхтади. XII асрларда «ношаръий илмлар» ўрганилиши бутунлай чеклаб қўйилган бўлса, энди ўқув таълими соҳасидан «шаръий илмлар» буткул чиқарилиб ташланди. Мадрасалар бинолари ижарага бериладиган ётоқ жойларига айлантирилди, баъзиларида

турли давлат маъмурий бошқарув идоралари жойлашди, баъзиларидан турли маиший хизмат бинолари ва омборхоналар ўрнида фойдаланилди. Баъзилари бутунлай бузиб юборилди. Шайх Дарвеш, Чўбини каппа, Хожа Қурбон, Хожа Давлат, Насриддинбой Қаршигий, Назарча каби яна бир қанча мадрасалар инқилоб замонида вайрон қилинган эди».

Шу жойига келганда кўзимда ёш айланди. Қалбим-да йиғлаётган эди. Давомини ўқиганимда беихтиёр бармоқларим букилиб, муштга айланди. «Шўролар маърифатнинг «Бухоро таълими тизими» деган катта бир тарихий китобини шу тариқа ёпиб қўйган эди». Ислон дини орқали миллат онгига сингиб келаётган маърифат бўлоғини босқинчилар узил-кесил ёпиб қўйишди. Мана шундай улкан жиноят учун, ислом дини, ислом маданияти, ислом маърифатини ҳимоя қилиш учун аждодлар қўлига қурол олишганди. Миллат тарихига, миллат маънавиятига, маърифатига қаратилган ҳақорат, тубанликка қарши курашмаслик мумкин эмасди. Кетмон билан бўлса-да, паншаха билан бўлса-да, ўт-олов олдида чиқмасликнинг илжи йўқ эди. Гап ҳаёт-мамат масаласи – дин, эътиқод ҳимоясига қаратилган эди. Мана шунинг учун ҳам вазиятни бироз юмшатиш, миллат қалбидеги оташни бироз сўндириш мақсадида юқоридаги сиёсий чора қўлланилган эди. Яъни шариат арконларини тиклаш, мадраса ва диний мактаблар масаласида. Афсус, ғаразли мақсадига эришгач, шўролар динни, эркин бўғишда, зулмни қучайтиришда давом этади.

ЭРК ҚЎШИҒИ

«Ўзбекистоннинг янги тарихи» иккинчи китоби 85-бетиде қайд этилишича, Туркистондаги истиклолчилик ҳаракатининг ўзига хос миллий характери ва хусусиятлари мавжуд бўлиб, улар ҳаракатдаги қўрбоши дасталари ва гуруҳлари фаолиятида, мақсад ва истакларида ўз ифодасини топган эди. Буларда ислом шарияти қонун-қоидалари асосидаги миллий давлат барпо қилишдан тортиб, миллий демократик тартибдаги мустақил давлат тузиш каби ғоялар мужассамлашган эди.

Баъзан мақсад, манфаатлар майдалашган, кураш гоҳ қучайиб, гоҳ сусайган, ўзаро ихтилоф, хиёнат бўлган. Қизил «террор», шўро босқинчилари энг тубан, разил усул-усулбларни қўллаб, мусулмонни мусулмонга қайраган. Фитна, иғво ва бошқа амаллар чаёндек ниш санган, курашни жисмонан маҳв этган. Мўйсафид тарих билан юракни очиб «сўзласак», ҳали бу саҳифада кўп сирлардан огоҳ бўламиз. Аммо билишимиз, англашимиз керак бўлган ҳақиқат бор. Бу курашни бошидан-охиригача қўллаб турган асосий ғоя. Бу – Туркистон мустақиллиги учун кураш.

Яна бир гап. Туркистон мухторияти мадҳияси – эрк қўшиғи айнан миллий озодлик учун кураш руҳиятида доим яшагандек туюлди менга. Бугун ҳам руҳимизда, қонимизда яшаганини истамди.

Туркистонлик – шонимиз, туронлик – унвонимиз, Ватан – бизнинг жонимиз, фидо ўлсун қонимиз!

Алижон САФАРОВ,
Ўзбекистон Журналистика ва
оммавий коммуникациялар
университети катта ўқитувчиси

ҲАРОЛЬД ЛАМБ: «БОБУР – ЙЎЛБАРС»

Биз совет мактабларида ўқиган авлод Заҳириддин Муҳаммад Бобурни кўпроқ шоир сифатида билар эдик. У ҳақда билимларимиз умумийликдан нарига ўтмаган.

Америкалик шарқшунос Ҳарольд Ламбнинг «Бобур – йўлбарс» асарини варақлаётимиз, бир нарса эътиборимни тортди. «Муаллиф ҳақида» сўзбошида шундай маълумот берилди: «У (Ҳарольд Ламб) салкам юз йил аввал Американинг Колумбия университетида бу асарни ёзишга киришганида, ўша даврнинг танikli олимларидан бири бундай масъулиятли ишни фақат юксак билим даражасига эга бўлган Британия мутахассисларигина уддалай олиши мумкинлигини таъкидлаган эди. Кейинчалик, орадан анча вақт ўтиб, ҳарбий соҳада ишлаб юрган кезларида новча бўйли, сочлари оқ оралаган, тажрибага бой бу келишган одамни атрофдагилар кўпинча Британия офицери сифатида қабул қилишар эди».

Фақатгина «юксак билим даражасига эга бўлган Британия мутахассисларигина уддалай олиши мумкин» бўлган бу масъулиятли иш нима эди?

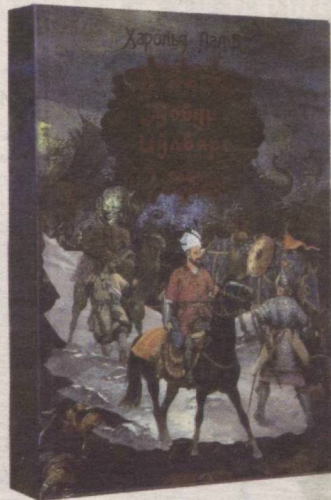
Бу – улуг аждодимиз, шоҳ ва шоир, тенгсиз саркарда, қомусий олим, мутафаккир Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳақидаги тарихий асар эди.

Каранг-а, у қандай эҳтиром билан ўрганилган экан хорижда, Британиянинг хос мулкидек, гўё. Уни ҳамон ўрганаптилар.

Ҳарольд Ламб 1892 йилда Американинг Нью-Жерси штатида дунёга келган. У 1960 йилда Москвада бўлиб ўтган халқаро шарқшунослар анжуманида иштирок этди. Анжумандан сўнг Тошкент, Самарқанд, Бухоро шаҳарларида бўлиб, асарда тилга олинган жойларни зиёрат қилди.

Бу асар ҳақида батафсил тўхталиш, уни ўқиш истагини сўндириши мумкин, деб ўйлайман. Амир Темур ҳақида анча-мунча асарлар ёзилган. Биз уларнинг қиммати тани олган ҳолда негадир кўпчилик Марсель Бриннинг «Амир Темур» асарини катта қизиқиш билан ўқиганини ҳам айтиб ўтмоқчимиз.

Албатта, «Бобур – йўлбарс» саргузашт асар эмас, тарихий асар. Тили содда, раvon, ўқувчини ўзига тортиб туради. Мен асарнинг айрим нуқталарига эътиборингизни

тортмоқчиман.

Кўпчилик турк киноижодкорлари томонидан ишланган «Муҳташам юз йил» тарихий сериалини катта қизиқиш билан томоша қилди. Ҳаммани султон Сулаймон шахси қизиқтирди, десак, ёлгон бўлмайди-ю, аммо маликалар ҳаёти ҳеч қимми эътиборсиз қолдирма-

Айнан улар борлиги учун ҳам бу китобни севиб мутлаа қилсангиз арзийди.

Ўқиймиз: «Эсондавлат Бегим – Бобурнинг бувиси ҳам чақалоқни қўлга олиб, суйиб эркалатди. У катта оқ шол рўмол ўраб олган, лекин юзига чачвон тутмаганди, эгнига қимматбаҳо мўйнадан тикилган сафэр чакмонини кийган эди. У саройга кириб келиши билан Андижон маликалари сукут ичида таъзим бажо айладилар. Эсондавлат Бегимнинг ўз эрига бўлган садоқати ва жасорати ҳақида афсоналар тўқилган, шу боис ҳам у Юнусхон измидаги сарой маликалари ичида энг юқори мартабалиси ҳисобланарди».

Кўхна тарихимизда жасур, дошиманда аёллар кўп ўтган. Қани эди, уларнинг жасорати, садоқати акс этган фильмлар ишланса...

Келинг, яна асардан Эсондавлат Бегим ҳақида ўқиймиз: «Юнусхон... сафарга отланганда даштлик қароқчилар исканжасида қолади ва ўша тенгсиз жангда Эсондавлат Бегим душман қўлига асир тушиб қолади. Уни асир қилган қабила бошлиғи маликани ўзининг садоқатли ҳамроҳлари-

«Хумоюннома» ғоят қимматли асар бўлиб, Гулбадан Бегим унда бобурийлар сулоласининг шаклланишидан тортиб унинг Ҳиндистондек улкан мамлакатда ўз ҳукмини ўрнатишига қадар бўлган воқеаларни қаламга олган.

гани аниқ. Айнан сарой аёллари ҳаёти ҳаммани оҳанрабо каби ўзига тортиб олди.

Балки янглишаётгандирман, бироқ тарихий асарларимизда аёл-қизларга кам эътибор қаратилади. Аслида тарихий жараёнларда уларнинг иштироки, ўрни эркаклардан кам бўлмаган. Буни Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳақида ҳам кўришимиз мумкин.

Тарихдан маълумки, Бобур мирзо 12 ёшида тахтга ўтирган эди. 12 ёшли ҳукмдор... Азиз ўқувчи, сиз 12 ёшлигингизни қандай эслайсиз? Сиз ҳам ўзингизни мирзо Бобур билан таққослаб кўрганмисиз? Ёки 12 ёшли ўғлингизни?

Ёш ҳукмдор олдида мураккаб синовлар кўп эди. Унга хиёнат қилганлар ҳам талайгина эди. Биргина инсон – дошиманда малика, она томондан бувиси Эсондавлат Бегим унга ҳаётининг сўнгига қадар садоқат кўрсатди.

Келинг, «Бобур – йўлбарс»даги бегимлар ҳақида гаплашайлик-а.

дан бирига ҳаёда этади. Ушанда Эсондавлат Бегим янги хожасини мулоимлик билан кутиб олиб, унга чопонини ечишга ёрдам беради ва шу пайтда аввалдан тайёрлаб қўйган ханжарини унинг нақ биқинига санчиб ўлдиради. Шундан сўнг малика уни асир олган қавм хонига хат йўллаб, энди уни ўлдиришлари мумкин, лекин Юнусхондан бошқага берса, оқибати ёмон бўлишини билдиради. Бу аёлнинг жасорати ва ўз эрига бўлган садоқатидан ҳайратга тушган қабила бошлиғи ҳурмат-эҳтиром билан жасур ва матонатли аёлни эри Юнусхон ҳузурига қайтариб юборган».

Асарда Бобурнинг биринчи хотини малика Ойша Бегим ҳақида ҳам сўз юритилади. Унинг анча-йин такаббурлиги, Бобур хонадонига тегишли аслзода хонимлар ўртасида обрў топмагани ҳақида айтилади.

Китобда «Бобур фаолиятига аёлларнинг таъсири» деган сарлавҳа остида олим яна Эсондавлат Бегимни узоқни кўра оладиган

зукко аёл сифатида тавсифлайди. Шунингдек, Бобурнинг опаси Хонзода Бегим, онаси ҳақида қисқача тўхталиб ўтилган.

«Бобур – йўлбарс»нинг олтинчи қисмида «Афгон оғача ҳикояси» бор. Афгон оғача юсуфзай афгонларидан қабила бошлиғининг укаси Шоҳ Мансурнинг қизи Биби Муборикадир. Бобур юсуфзай афгонлари қалъасини забт этолмагач, унинг қанчалик мустаҳкамлигини аниқлаш мақсадида қаландар қиёфасида қалъа ичига кириб боради. Ўша куни Қурбон ҳайити эди. Бобур одамлар орасига кириб, Шоҳ Мансурнинг оиласи билан қизиқади. Ва ўша дақиқада ўтовда бошқа аёллар билан гаплашиб ўтирган Шоҳ Мансурнинг қизи Биби Муборика «қаландар»га кўзи тушиб, унга бир парча пишган гўштни нон орасига солиб, хизматкор орқали бериб юборди. Қизнинг одоби ҳам чиройига мос эди.

Бобур ўзи истаган маълумотларни олиб, ҳовлидан чиқди ва қиз бериб юборган нонга ўралган гўштни катта тош остига яшириб қўйди.

Афгонлар қалъасини забт этолмаган Бобур Малик Аҳмадга хат ёзиб, укаси Шоҳ Мансурнинг қизини хотинликка беришларини сўради. Малик Аҳмад бир қатор важлар билан қизлари йўқлигини билдирди. Бобур унга битган шоҳона мактубида Шоҳ Мансурнинг уйида бўлиб қизини кўргани, исботи сифатида у бериб юборган нонга ўралган гўштни тош остида олиб кўришларини айтади.

Нихоят, ака-ука қабила манфаати учун Биби Муборикани Бобурга бердилар. Тарихий маълумотларга қараганда бу жасур малика Бобурнинг барча юришларида унинг ёнида бўлган.

Китобда «Гулбадан Бегимнинг айтганлари» деган кичик қисм бор. Тарихчи Бобур мирзонинг қизи Гулбадан ҳақида батафсил гапиришга ҳаракат қилган. Ҳарольд Ламб муаррих Гулбадан Бегимнинг «Хумоюннома» асарига тўхталган, изланишлари мобайнида ундан фойдаланганини қайд этган. «Хумоюннома» ғоят қимматли асар бўлиб, Гулбадан Бегим унда бобурийлар сулоласининг шаклланишидан тортиб унинг Ҳиндистондек улкан мамлакатда ўз ҳукмини ўрнатишига қадар бўлган воқеаларни қаламга олган.

Азиз ўқувчи, Ҳарольд Ламб нафақат шарқшунос олим, балки биографик асарлар муаллифи ҳамдир. «Бобур – йўлбарс» унинг бир неча йиллик чуқур изланишлари маҳсулидир. Бу китоб оилангиз, дўстларингиз учун қадрли совға бўлади. Китоб суратлар билан жуда чиройли ишланган. Жаваонингизни яна бир жавоҳир билан бойитиб, оилангизни мамнун этинг.

Инобат ИБРОХИМОВА,
«Vatanparvar»

«МАТБУОТ СИНОВИДАН ЎТГАНЛАР ОАВнинг ҳар қандай турида фаолият юритилади»

Миллий армиямиз йилдан-йилга ривожланиб бораётган сайин ҳарбий журналистларга бўлган эҳтиёж ҳам ошиб бормоқда. Ўзбекистон Журналистика ва оммавий коммуникациялар университети ўтган ўқув йилидан бошлаб ҳарбий журналистика йўналиши бўйича таълимни йўлга қўйди. Мазкур таълим йўналишига қабул жараёнилари, тест-синов босқичлари ва ўқув машғулоти кўпчиликлари қизиқтириши шубҳасиз. Шу боис университетнинг ўқув ишлари бўйича проректори Алишер Матёқубов билан суҳбатлашдик.

– Ҳарбий журналистика илк бор алоҳида йўналиш сифатида ташкил этилди. Нима деб ўйлайсиз, университет ҳарбий журналистларга бўлган эҳтиёжни қондира оладими?

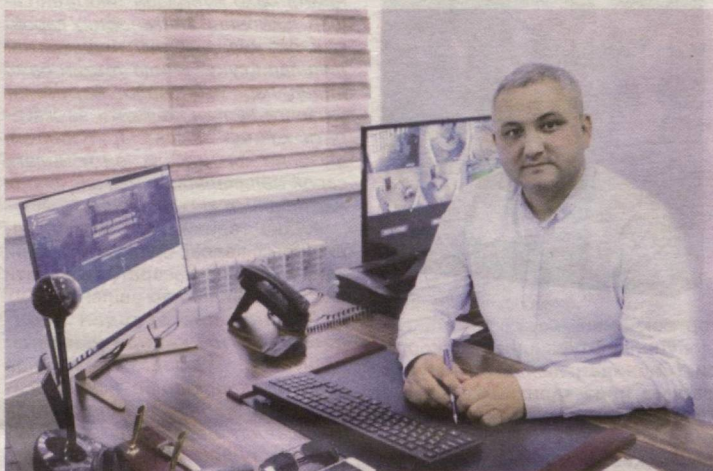
– Жаҳон тажрибасига мурожаат қиладиган бўлсак, ҳарбий соҳа журналистиканинг ихтисослашган йўналишларидан бири. Фанни умумий журналистикада эмас, балки алоҳида дарслик сифатида ўтиш ва бўлажак ҳарбий журналистларга ушбу йўналишда чуқурроқ таълим бериш кўзда тутилган. Бугун барчамиз мамлакат мудофаа тизимидаги ўзгаришларга гувоҳ бўляпмиз. Бу йўналишда қалам тебратишининг ўзи-яраша машаққати ва масъулияти бор. Чунки ҳар қандай журналист ҳарбий мавзуда ёзиб кетолмайди. Бироқ ҳарбий журналистларга доим эҳтиёж бўлган. Ушбу ташаббус ҳарбий журналист кадрларни тайёрлаш билан бирга уларнинг захирасини ҳам шакллантиради.

– Қабул жараёни ҳақида маълумот берсангиз. Пандемия сабабли ўқишга ҳужжат топшириш онлайн тарзда бўляпти. Бу йил ҳарбий журналистикага қанча талаба қабул қилинади?

– Қабул жараёнида ўзгаришлар бор. Университет ўзини ўзи молиялаштириш тизимига тўлиқ ўтмоқда. Вазирлар Маҳкамасининг «Олий таълим муассасаларининг бакалавриятга талабаларни қабул қилиш тартиби тўғрисида»ги низомига мувофиқ, 2019/2020 ўқув йилида ҳарбий журналистика йўналишига 25 нафар талаба қабул қилиниб, уларнинг 5 нафари давлат гранти асосида, 20 нафари шартнома асосида таълим олиши белгиланган эди, аммо соҳага қизиқувчиларни, шунингдек, ҳарбий журналистларга бўлган талабнинг юқорилигини ҳисобга олиб, қўшимча яна 20 нафар талабани қабул қилдик. Бу йили ҳам 55 нафар талаба шу йўналишда ўқитилиши режалаштирилган.

Пандемия туфайли ўқишга ҳужжат топшириш онлайн шаклда бўлмоқда. Қабул жараёнилари бошланганига кўп вақт бўлмади, аммо шу пайтгача университет миқёсида энг кўп абитуриентлар шу йўналишга топшироқда.

Кириш имтиҳонлари икки босқичдан: ижодий суҳбат, иккинчи ҳамда тест синовларидан иборат. Абитуриентлар катта қизиқиш билан ҳужжат топшироқда. Уларни қизиқтирган саволларига масъул мутахассислар университетнинг расмий сайти ва

ижтимоий тармоқлардаги саҳифалари орқали жавоб берапти.

– Ҳарбий йўналиш бўлганилиги учун абитуриентлар бошқа олий ҳарбий таълим муассасалари сингари тиббий кўрик ва жисмоний ҳамда касбий-руҳий тайёргарликлардан ўтишлари шартми?

– Ижтимоий тармоқлар ва месенжерлардаги саҳифаларимизга келаётган асосий саволлардан бири бу – жисмоний тайёргарлик бўйича. Тўғри, бошқа олий ҳарбий таълим муассасаларида бу синовларнинг асосий босқичи ҳисобланади. Аммо журналистика ижодий соҳа эканлиги, шунингдек, гендер тенглигини ҳисобга олсак, жорий йилда жисмоний ва касбий-руҳий тайёргарлик имтиҳонлари бўлмайди. Аммо ҳарбий деғанда кўз олдимизга ҳам руҳан, ҳам жисмонан соғлом киши келади, шунинг учун келгуси йилдан жисмоний тайёргарлик имтиҳонларига ҳам эътибор қаратишни режа қилганмиз.

– Ҳарбий хизматчиларнинг фарзандлари олий таълим муассасаларига кириш учун алоҳида имтиёзга эга бўлишди. Бу имтиёздан фойдаланаётган абитуриентлар ҳақида айтиб ўтсангиз.

– Давлатимиз раҳбарининг «Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари ҳарбийлари ва унинг оила аъзоларини ижтимоий қўллаб-қувватлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорига мувофиқ, ҳарбий хизматчиларнинг фарзандлари олий таълим ва олий ҳарбий таълим

муассасаларига квота асосида ўқишга кириши ва давлат гранти асосида таълим олиш имкониятига эга бўлди. Ўтган йили бу имтиёздан фойдаланган талабаларимиз бор. Бу йил ҳам университетда улар учун алоҳида махсус комиссия тўзилиб, ҳарбий хизматчиларнинг фарзандлари ўртасида энг кўп балл тўплаган абитуриентлар талаба сифатида танлаб олинади.

– Бир йиллик ҳарбий хизматни ўтаган йигитларимиз учун ҳам 50 фоизлик имтиёз мавжуд. Айнан уларнинг ҳарбий журналистикага қизиқиши юқори бўлса керак?

– Ҳа, албатта. Ўтган йили 5 нафар йигитимиз ушбу имтиёздан фойдаланиб, талаба бўлди. Шунинг алоҳида айтиш керакки, бу йўналишда ўқийдиган талабаларимиз интизомли, тартибли, билими билан бошқалардан ажралиб туради. Улар ҳозирда ҳарбий бўлишни ният қилишган ва ўзларини ҳарбийлардек масъулиятли ҳамда интизомли тутишга интилишмоқда.

Бу йил ҳам намунали хулқи, машғулотлардаги фаоллиги билан кўзга тушиб, ҳарбий қисм қўмондонлиги томонидан берилган тавсияномага эга бўлган йигитлар айнан шу йўналишга ҳужжат топшироқда. Бу каби йигитларнинг кўпроқ бўлишидан университет ҳам манфаатдор. Негаки, улар соҳанинг қийинчилигини қисман бўлсада кўришган. Курсдошларига намуна бўла олишади.

– Талабаларга таълим беришда қайси ўқув дастурлари ва ўқув қўлланмаларидан фойдаланилади? Соҳада адабиётлар етарлими?

– Ҳозирги кунда ўқув қўлланмалари оғриқли нуқтамиз. Негаки, ҳарбий журналистика бўйича ўзбек тилида ҳали бирор-бир ўқув қўлланма ишланмаган. Мазкур соҳада журналист кадрларни тайёрлаш йўлга қўйилганидан бери шу масала устида ишляпмиз. Экстремал журналистика фани доирасида ўтилган дарсликларни кенгайтириб, янги ўқув дастурларини тайёрляпмиз. Миллий журналистикада тўплаган тажрибалар асосида ҳамда рус ва украин олимлари томонидан ёзилган илмий адабиётларни таржима қияпмиз.

Кўп йиллик тажрибага эга профессор-ўқитувчилар ёрдамида сентябрь ойига қадар илк ҳарбий журналистикага оид ўзбек тилидаги икки илмий қўлланмани чоп этиш режалаштирилган.

– Бўлажак ҳарбий журналистларга қандай таълим беради? Маҳорат масалалари ҳақида айтиб ўтсангиз.

– Жорий йилда университетимизда Мудофаа, Ички ишлар, Фавқулодда вазиятлар вазирликлари, Давлат хавфсизлик хизмати ва Боғжона қўмитаси билан ҳамкорликда ушбу тизимларда фаолият юритувчи журналистларга тўрт ойлик малака ошириш курсини ташкил қилдик. Илк битирувчиларимизга сертификат ва дипломлар топширилди. Малака ошириш курси биз учун тажриба бўлди. Айрим хато-камчиликларимизни билиб олдик. Ушбу курсда дарс берган устозларимиз – Алижон Сафаров, Раҳимбой Жумиёнов, Ҳикматулла Пулатов, Назира Тошпўлатова каби профессор-ўқитувчилар бўлажак талабаларга ҳам сабоқ беради.

Албатта, «Vatanparvar» Бирлашган тахририяти биринчи навбатда маҳорат мактабимиз ҳисобланади. Талабалар биринчи босқичданок у ерда амалиёт ўташди. Матбуотда синовдан ўтган талабалар, шубҳасиз, ОАВнинг ҳар қандай турида бемалол фаолият юритиб кетолди.

– Университет чет эл таълим муассасалари билан ўзаро ҳамкорликни йўлга қўйган экан. Ҳарбий журналистика йўналиши бўйича ҳам ҳамкорлик ташкил қилинади?

– Ҳарбий журналистика бўйича ҳамкорликни аллақачон йўлга қўйдик. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо давлатлардан ҳарбий журналистика йўналиши Россия Федерациясининг Москва шаҳридаги Ҳарбий университет ва Воронеж давлат университетида мавжуд. Айнан Москва ҳарбий университети билан ўзаро ҳамкорлик меморандумини туздик. Келажакда талабаларимиз у ерга ўзаро ҳамкорлик доирасида ўқишга юборилиши мумкин.

– Мазмунли суҳбатингиз учун ташаккур!

«Vatanparvar» мухбири
Айжамал ЖОЛДАСБАЕВА
суҳбатлашди.

HARBIY JURNALISTIKA

O'zbekiston Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti
Harbiy jurnalistika yo'nalishi talabalari sahifasi

ОНА АЙБДОР(МИ?)

Эрта тонг. Одатимга кўра, куёш ҳали кўкка кўтарилмасидан уйғондим. Юз-қўлимни ювиб, челакни қўлимга олдим-да, кўча томон юрдим. Томорқамизнинг ёнгинасидаги ариқдан сув олиб, кўчага сепа бошладим. Шу вақт тўсатдан галати воқеанинг гувоҳи бўлдим (уйимиз бекатга яқин бўлганлиги сабабли, бундай ҳодисаларга беихтиёр гувоҳ бўлиб қолардик). Бир қараганимда бекатда соддагина кийинган, оёғида эски калиш, ёши чамаси олтиш-олтмиш бешда бўлган аёл бир аҳволда ўтирган эди. Уни ҳар доимги йўловчилардан деб ўйлаб, сув сепишда давом этдим. Бир вақт бекатга башанг кийинган, соч турмаги ўзига ярашиб турган ёшгина жувон келди-да, ўз-ўзидан бояги аёлга бақира кетди:

– Сиз менинг ҳаётимни барбод қилдингиз! Барчасига сиз айбдорсиз!

– Мен сенинг бахтингни ўйлаганман, жон қизим, – аёл титраб-қақшаб йиғлашга тушди.

– Ҳеч қачон бахтимни ўйламагансиз! Доим менга ёмонликни раво кўргансиз! Бахтсиз бўлишимни хоҳлагансиз! – жувон қўлини пахса қилиб онасига ўшқирарди.

– Бу нима деганинг, қизим, сени яхши оилага келин қилиб, яхши ниятда узатдим. Аллоҳга шукрки, куёвим эсли-хушли йигит. Битта-

гина қайнонангнинг хизматини қилолмадингми?

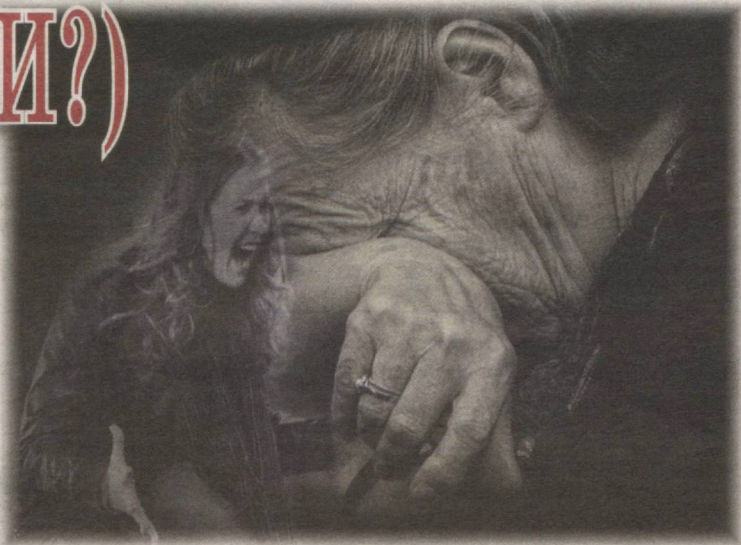
– Ойиии, гапирманг уни менга-аа! Сиз уни билмайсиз, у умримнинг эгови! – жувон қизариб-бўғриқиб онасининг ёнига чўқди.

– Мен қайнонангни билмасам ҳам сени жуда яхши биламан, – деди кекса аёл кўз ёшларини артиб. – Сен онани билмайсан, қайнонани билармидинг?

– Ҳа, сизга қизингиздан шулар афзалроқ. Ўзи сиз айбдорсиз. Мени севган йигитимга узатмадингиз! – жувон изиллаб йиғлашга тушди.

– Майли, нима бўлса бўлди. Сен қиз мени қайнонанг, куёвинг олдида иснодга қўйдинг. Энди даданга нима деймиз?..

Аёллар тортиша-тортиша кўча бўйлаб юриб кетишди. 10 дақиқа аввал кўзимга нақадар

чиroyли бўлиб кўринган жувон шунчалик хунук хулқи билан ихлосимни қайтарганди. Бу қандай фарзандки, ўз бахтсизлигида онасини айбласа?! Лекин буни бахтсизлик деб аташга ҳам тилим бормайди. Ўзингиз ўйланг, келин учун қайнонасининг хизматини қилиш, оила катталарига итоат этиш бахтсизликими?

Машҳура МИРЗАРАҲИМОВА

ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИНИНГ ҚИЁФАСИ

Ҳаётининг мазмунини Ватан ҳимояси деб биладиган, фидокорликни шарафу шон, дея қасамёд қилиб, бу аҳдида собит турганлар, шубҳасиз, ҳарбийлардир. Бугунги кунлар ҳалқимиз бошидаги синовли дамлар эканлигини инобатга олсак, унинг жасоратли иштирокчилари орасида қиёфаси янада сайқаллашаётган ҳарбийларнинг хизматини, заҳматини ҳаммамиз кўриб билиб турибмиз. Уларнинг Ватан олдидаги бурчи, фидокорона хизмати

бугунги синовли кунларда ўз аксини топмоқда.

Постда сергак ва хушёр бўлиб, тинчлигимизни ҳимоя қилаётган ҳарбийлар ҳақида ўйлаганимда ўзимни гўё расом қиёфасида кўраман. Уларнинг фидойиликларини ўзгача – ёрқин рангларда тасвирлай бошлайман. Буни қаранг, бекторор тасвир учун маҳоратли расом ёки буюк ёзувчи бўлиш

талаб этилмас экан. Шунчаки тасвирлай туриб матонат чизгиларида ҳарбийларимизнинг карантинга олинган ҳудудлар, вилоят ва шаҳар кириб-чиқиш постларидаги назорати, дезинфекция жараёнида бугунги замон ҳарбийлари тасвири янада ёрқинлаша бошлади. Улар ҳақида китоб ёзиш учун эса фақатгина пандемиягина асос бўлиб қолмайди. Чунки эътиборимиз

марказида Сардоба воқеаларида ҳарбийларимиз кўрсатган жонбозликлар ҳам ўрин олган. Энг асосийси нима, биласизми? Энг асосийси, бўлиб ўтган воқеалар катта-ю кичикнинг назарида ҳарбий хизматчи қиёфасини янгитдан кашф этди. Халқ ва армия янада жипслашди. Буни ҳар қанча эътироф этсак арзийди.

Сакина ГУЛМУРОДОВА

30 ИЮНЬ – ЁШЛАР КУНИ

ЖИЗЗАХДА ЭНГ ФАОЛ ВА ЗУККО ГАЗЕТХОН АНИҚЛАНДИ

Бундан 28 йил бурун, яъни 1992 йилнинг 24 июнь куни Мудофаа вазирлиги марказий матбуот нашри «Vatanparvar» газетасининг илк сони чоп этилган эди. Шу куни ўзбек матбуотида янги ном: ҳарбий либосдаги жанговар сўз – «Vatanparvar» пайдо бўлди.

Ўтган давр мобайнида ҳарбий матбуот – «Vatanparvar» ҳам Қуролли Кучларимиз тизимида

амалга оширилган ислохотлар билан ҳамқадам бўлиб, ривожланиб борди. Мазмун-мундарижаси бойитилиб, оддий хабарлардан

кўра таҳлил ва мулоҳазага кенг ўрин ажратилди.

«Vatanparvar» газетаси ташкил топганининг 28 йиллиги муноса-

бати билан Жиззах гарнизонидаги ҳарбий қисмлардан бирида «Энг фаол ва зуқко газетхон» танлови ўтказилди.

Танлов шартига кўра, ҳарбий хизматчилар ўртасида газетанинг 2020 йил давомида чиққан сонларидаги мақолалар, муаллифлар ҳамда унда илгари сурилган долзарб масалалар бўйича қизғин ва муросасиз савол-жавоблар бўлиб ўтди.

Ҳарбий хизматчилар бу борада фикр-мулоҳазаларини билдириб, ўзларининг қанчалик газетхон эканликларини намойиш қилди.

Яқунда «Энг фаол ва зуқко газетхон» сифатида взвод командири майор Даврон Рустамов эътироф этилди.

Марказий ҳарбий округ матбуот хизмати

Ижодий гуруҳимиз билан медиа-режа бўйича «Ангрен» умумқўшин полигонига белгиланган вази-ларни бажардик. Аммо узок йўл босиб келган жойдан албатта, газетанинг навбатдаги сонлари учун яна икки-уч мавзули материал билан қайтмасам, кўнгил тўлмайди. Ҳарбий қисмда икки спортчи ҳарбий билан суҳбатлашдим. Улар ҳақидаги мақолани Ёшлар кунига бағишладим.

Олимларнинг социологик тадқиқотлари натижасига кўра, инсон 45 ёшдан сўнг дори-дармон, шифохонада ётишга кетадиган сарф-харажатларнинг атиги 5 фоизини ўсмирлик, ёшлик давридаги жисмоний соғломлаштириш ишларига сарфласа, 80–85 ёшгача дард кўрмай ҳаёт кечиришга замин тайёрланар экан. Бундан кўринадики, жиддий хасталикларнинг олдини олишда оддий жисмоний тарбия машқларини мунтазам бажариб туришнинг аҳамияти катта.

Контракт бўйича ҳарбий хизматчи, оддий аскар Жавлонбек Тўхтасинов 1996 йили Булоқбоши туманидаги Бозорхидирбоши маҳалласида туғилган. Профессional спорт оламини илк одами ўқувчилик даврида бошланган. Иштиёқ уни Андижон олимпия захиралари коллежига етаклади. Мазкур ўқув

масканида у малакали мураббий Собиржон Тўлашев раҳбарлигида кикбоксинг сир-синоатларини ўрганди. Коллежни битиргач, Чирчиқ шаҳрида муддатли ҳарбий хизматни ўтаб қайтди. Йигитлик бурчини адо этиш чоғида унинг Қуролли Кучлар сафида хизмат қилиш иштиёқи ортди. Айни пайтда у ҳарбий хизматни контракт асосида давом эттирмоқда.

Жавлонбек биринчи тоифали (разрядли) спорт устаси, кўп карра комбат-айкидо бўйича Ўзбекистон чемпионати, халқаро мусобақалар совриндори саналади. Жумладан, 2019 йили Қирғизистонда кикбоксинг бўйича профессионал жанг йўналишида ўтказилган халқаро турнирда 70 килограмм вазн тоифасида 1-ўринни эгаллади. Ўша йили пойтахтимизда ўтказилган комбат-айкидо бўйича

СПОРТ УЎҚАЙТИРАДИ, УЎҚАЙДИ

мамлакат чемпионатида, жорий йилда эса Биринчи Президентимиз Ислам Каримов хотирасига бағишланган республика II очик турнирида ўз ёш тоифасида ғолибликни қўлга киритди. Икки йилдири, Мудофаа вазирлиги қўшинлари разведка бўлинмалари ўртасида қўл жанги бўйича Мудофаа вазири кубоги учун ўтказилган мусобақада ва Тошкент ҳарбий округи разведка бўлинмалари ўртасида ўтказиб келинаётган армия қўл жанги бўйича беллашувда 65 килограмм вазн тоифасида биринчиликни қўлдан бой бермай келяпти.

Жавлонбек Тўхтасинов Халқаро комбат-айкидо ассоциацияси, Универсал жанг федерацияси томонидан ўтказилган мусобақаларда ушбу спорт турларининг нокдаун, пичокли жанг, профессионал жанг сингари йўналишларида 67–70 кг вазн тоифасида кўп маротаба I даражали диплом ва медаллар билан тақдирланган. Ўтган йили Наманганда бешта давлат ўртасида профессионал жанг бўйича ўтказилган халқаро турнирда ҳам мутлақ ғолиб бўлди.

Умидли спортчи Жавлонбек Тўхтасинов ўқувчилик кезларида ҳам йирик мусобақаларда рингга чиққан. Хусусан, 2014 йилдан буён у қўл жанги ва профессионал жанг йўналишида кўп маротаба Россия Федерацияси кубоги, Тошкент шаҳри ва вилоятларда ўтказилган республика кубоги ҳамда очик чемпионатларида ўз маҳоратини намойиш этиб, фақат юқори ўринларга сазовор бўлган.

Ҳозирда ёш мураббий сифатида у ҳарбий қисмда 18 нафар сафдошига қўл жанги бўйича машғулотлар ўтмоқда. Шундай ўғлонни тарбиялаб вояга етказганидан аввало, унинг ота-онаси ғурурга тўлади. Акаси, опаси ва укалари у билан фахрланади.

Дилмурод Абдурахмонов асли Ўзбекистон туманининг Кенагас маҳалласида туғилиб-ўсган. Ота-онаси Дилмуродни мактабда ўқиб юрган кезларидаёқ «Таэквондо-WTF» тўғарагига берган. Бу ерда у илк мураббийи Ёрқинжон Исмоиловдан мукаммал сабоқларни олиб, вилоят миқёсидаги беллашувларда ўз вазн тоифасида фахрли ўрин-

ларни эгаллади. 2017 йили она Ватан олдидаги йигитлик бурчини адо этиб қайтган ўсмир дадасининг йўлидан бориб, контракт бўйича ҳарбий хизматчи бўлди. Жорий йилда 26 ёшни қаршилаётган қаҳрамонимиз ҳарбий қисмда капитан Алибек Хидировдан армия қўл жанги ва комбат-айкидо сирларини пухта ўрганиш баробарида ўзлаштирганларини қуролдошларига сабот билан ўргатиб келмоқда.

Табиатан камтарин, камсуқум йигитдаги вазминлик ҳам спортчиларга хос. Дилмурод Абдурахмонов – таэквондо бўйича 1-ДАН қора белбоғ соҳиби. Халқаро комбат-айкидо ассоциацияси томонидан турли йилларда ўтказилган мусобақаларда 67–71 килограмм вазн тоифаларида биринчи ва иккинчи ўринларни эгаллаган.

– 2009 йили пойтахтимизда ўтказилган Осиё биринчилигида кучли учлиқдан ўрин олган бўлсам, 2010 йили мамлакат чемпионатида зафар қўчдим, – дейди контракт бўйича ҳарбий хизматчи, оддий аскар Дилмурод Абдурахмонов. – 2013 йили Фарғонада, 2020 йил аввалида Андижонда ташкил этилган чемпионат ва очик биринчиликда иккинчи ўринга муносиб кўрилдим. Ҳарбийлар ўртасидаги беллашувлардан ҳам четда қолмаямиз. Тошкент ҳарбий округи разведка бўлинмалари ўртасида армия қўл жанги бўйича беллашувда ғолибликни қўлга киритганман. Келгусидаги мақсадим Ватанимиз байроғини баланд кўтариб, юртимиз довуғини дунёга ёйишга ўз ҳиссамни қўшиш.

Жавлонбек ва Дилмурод битта жамоада хизмат қилади. Уларнинг жисмоний тарбия ва профессионал спорт билан мунтазам шуғулланиши учун ҳарбий қисмда барча шароитлар бадастир. Миқтигина йигитларнинг машғулотдаги маҳоратини суратларда кўришингиз мумкин.

Дилшод РЎЗИКУЛОВ,
«Vatanparvar»

ТУПРОҚДАЙ ХОКИСОР, ТУПРОҚДАЙИН УЛУҒВОР ҚАЛБ ЭГАСИ

“Пойимиздаги тупроқ қанчалар азиз эканлигини улғайганим сари англаб боряпман. «Элидан айрилган етти йил йиғлар, еридан айрилган ўлгунча йиғлар», деб бежиз айтишмаган доно халқимиз.

Дарҳақиқат, тирикчилигимизда бошимиздаги бошпана, вафот этсак мангу макон, ҳатто овқатланаётган идишимиз, чойнагимиз ҳам шу тупроқдан барпо бўлганини ўйласам, севиниб кетаман. Қўлимдаги нақшинкор пиёлага қараб, беихтиёр кулларимизга тасанно айтиб, соҳага қизиқишим янаям ортади.

Асл санъат асарлари юракка етиб бориб, кўнгилларни забт этади. Бугун бу қадимий ва мумтоз йўналишда кўплаб юртдошларимиз фаолият олиб бормоқда. Улар яратган куллочилик буюмлари бутун дунёга тарқалиб, юртимиз обрўсини кўкларга кўтармоқда. Шу ўринда куллочилик билан боғлиқ бир мисол ёдимга тушди: Макка шаҳрида фарғоналик бир киши оиласи билан яшаб қолганини эшитганман. Бир гал маҳалладошлар «Ота юртдан нима олиб бораёлик?» дейишса, юртимиз тупроғидан ясалган биттагина пиёла этади, деган экан. Кейин олиб бориб қолган совғани синдирганини айтишди. Маҳалладошлар ҳайрон бўлиб сабабини сўрашса, бу – ота тупроқ, ҳаммага етиши керак, деб ўзига тегишли қисмини ўраб, уйининг тўрига олиб қўйибди. Қолганларини ўзи каби юртимиздан бориб яшаб қолган инсонларга совға

сифатида тарқатиб чиқибди. Орадан неча йиллар ўтмасин, ўша киши учун уйининг тўрида Ватан тупроғидан ясалган пиёла синиги ҳамма нарсасдан қадрли, ҳеч нарсага алмашиб бўлмайдиган қимматбаҳо меросдир. Бир қараганда арзимас нарсасдек туюлган оддий буюм юртининг соғинчини босса, не ажаб?

Куллочилик, амалий санъат соҳаси йилдан-йилга ривожланиб, тақомиллашиб бормоқда. Замонамиз куллоллари орасида қизларнинг ҳам кўплиги, айниқса қувонарли.

Шундай куллол қизлардан бири Сарвиноз Тугаловадир. Бу қизни яхши биламан. Ҳар заррадан ҳикмат, ҳар жиҳатдан эзгулик қидирадиган бу қизда истеъдод учқунлари кўзга яққол ташланади. У ижоди орқали минглаб кўнгиллардан жой олишга улгурмоқда.

Сарвиноз ҳозирда Камолиддин Беҳзод номидаги Миллий рассомлик ва дизайн институтининг 3-босқичида таҳсил олади. У олийгоҳда билим олиш билан бирга куллочиликнинг ноанъанавий йўналишида ижод қилмоқда.

Унинг декоратив, майда пластика, анималистик услубида яратган асарлари нафақат юртимиз, балки хорижий давлат вакиллари кўнглидан ҳам

жой олган. Ёш бўлишига қарамай бир қатор шоғирдлар тарбияламоқда.

«Ватанга қандай таъриф берар эдингиз?» деган саволимизга «Ватанни аниқ сўз билан таърифлай ол-

майман. Билганим уни яхши кўраман. Қўлимдаги тупроқ ҳам, оддий лой ҳам мен учун Ватан», дейди Сарвиноз камтарлик билан. У ҳақда газетада ёзмоқчилигини айтганимда уялиб, «Ҳали арзирмиканман, олдинда режалар кўп», деган маънода истиҳола қилишини кўриб, бу қиз тупроқдайин хокисор, тупроқдайин улуғвор қалб эгаси эканлигини англадим.

Қаҳрамонимиз ўз ишини яхши кўради. Шунинг учун ҳам моҳир кулло бўлиб етишмоқда.

Сарвинознинг орзулари бир олам, режалари ҳам кўп. Келажақда Ёш куллолар мактабини ташкил қилиб, иқтидорли болаларга куллочилик

сирларини ўргатмоқчи.

– Авваллари юртимизнинг тупроғи тиллога тенг дейишса, бу бир ўхшатишдек, улуғлашдек туюларди. Куллочиликка кириб келиб, юқоридаги сўзнинг нақадар тўғри эканлигига гувоҳ бўляпман. Олтин тупроғимизга озгина ишлов берилса, бўзал санъат намуналари дунёга келади, – дейди қаҳрамонимиз қувонч билан.

Мен эса у яратган мўъжаз асарларга боқар эканман, келажақдаги орзулари ушалишини тилайман. Юртимизга Сарвиноздек камтар, билими ёшлар керак эканлигини ҳис қиламан.

Шоҳсанам НИШОНОВА

“Сўнгги йилларда мамлакатимизда ёшларга оид давлат сиёсатини изчил амалга ошириш борасида алоҳида ишлар режа асосида ҳаёт-га татбиқ этилмоқда.

Мудофаа вазирлиги Тоифаланган объектларни қўриқлаш қўшинлари қўмондонлиги бўлинмаларида ҳам ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялашга алоҳида эътибор қаратилади. Айни вақтда қўмондонлиқнинг барча бўлинмаларида Ўзбекистон ёшлар иттифоқи ҳарбий қисм бошланғич ташкилотлари тузилган бўлиб, маҳоратли етакчилар томонидан ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш мақсадида маданий-маърифий ва ҳуқуқий тарғибот, ижтимоий-иқтисодий, ҳарбий-ватанпарварлик ва оммавий спорт масалалари, «Устоз-шоғирд» анъаналари каби жами 4 та йўналиш бўйича кенг қамровли ишлар йўлга қўйилган.

Капитан Фаррухбек Сотволдиев ҳам ана шундай шижоатли ёшлардан. У ўз хизмат фаолияти билан бир қаторда қўмондонлиқнинг Ёшлар иттифоқи бошланғич ташкилоти етакчиси ҳамдир.

1993 йил 13 майда Наманган вилоятининг Чуст туманида таваллуд топган Фаррухбек тумандаги 30-сонли умумтаълим мактабида таҳсил олган. Кейинчалик таҳсилни Чуст шаҳридаги 52-сонли математика ва физикага ихтисослаштирилган мактаб интернатида давом эттирган. 2010–2014 йиллар давомида Мудофаа вазирлигига қарашли Тошкент олий ўқувкурси қўмондонлик билим юрти (ҳозирги Қуролли Кучлар академияси)ни аяло баҳолар билан тамомлаган.

2014 йилнинг август ойидан буён Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари тузилмаларидаги хизмати давомида бўлинмаларда тарбиявий ва мафкуравий ишларни ташкил этиш, маънавий-маърифий машғулотлар ва тадбирларнинг юқори савияда ўтказилишида муносиб ҳисса қўшиб келмоқда. Қаҳрамонимиз ўзининг илғор ғоялари, ташаббускорлиги ва тарғиботчилиги билан ҳам юқори қўмондонлиқнинг ҳурмати ва эътирофига сазовор бўлган ёшлардан. Уқитувчилар оиласида таваллуд топгани боис, зиёилик унинг

ФАОЛ, ИЗЛАНУВЧАН, ТАШАББУСКОР

ҳар бир қадамида, юриш-туришида, сафдошлари билан муомаласида яққол сезилиб туради.

Хизмат фаолияти давомида жанговар ва маънавий-маърифий тайёргарликда эришган натижалари учун бир неча маротаба рағбатлантирилган. У Мудофаа вазирлиги миқёсида ўтказилган «Энг яхши китобхон», «Лейтенантлар сардориги», «Менинг шажарам» каби қатор кўрик-танловларда ҳам муносиб ўринларни қўлга киритди.

Шижоатли ўғлон ёшларни она юртга садоқат ва ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялашга қўшган улкан ҳиссаси учун Ўзбекистон ёшлар иттифоқи Марказий кенгаши раисининг қарорига асосан 2018 йилда «Ўзбекистон белгиси» кўкрак нишони билан тақдирланди.

Эътиборлиси, қўмондонлиқнинг Фаррухбек бошчилигидаги Ёшлар иттифоқи бошланғич ташкилоти фаоллари ҳудуддаги мактаб ва маҳаллаларнинг ўқувчи ёшлари билан яқин ҳамкорликни йўлга қўйган.

Шунингдек, қаҳрамонимиз Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг ҳудудий кенгашлари ҳамкорлигида таълим муассасалари раҳбарлари ва маҳалла раислари билан ижтимоий ҳимояга муҳтож ёшлар

ҳолдан хабар олиб, уларнинг яшаш шароитларини яхшилаш, муаммоларини ҳал қилиш, уларга имкон қадар моддий ва маънавий кўмак бериш ишларида ҳам фаол.

– Қўмондонлигимизда «Устоз-шоғирд» анъанаси яхши йўлга қўйилган, – дейди қўмондонлиқнинг тарбиявий ва мафкуравий ишлар бошқармаси бошлиғи подполковник Исрол Орзуқулов. – Фаррухбек муддатли ва контракт бўйича хизматга янги келган ёш ҳарбий хизматчиларни касб мутахассислиги ва замонавий ҳарбий техника сир-асрорларини пухта эгаллашда, уларнинг ташаббусларини, интеллектуал ва ижодий салоҳиятини рўёбга чиқаришда ҳам ўз билим ва кўникмаларини аямайди.

У билимга чанқоқлиги, изланувчан ва зукколиги туфайли ўз устида тинимсиз ишлайди, касбий малакасини оширишга ва эгаллаган билимларини амалиётга самарали татбиқ этишга ҳаракат қилади. Қаҳрамонимиз айни пайтда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқарув академиясининг малака ошириш курсида таҳсил олмақда.

Бундай фаол ва ташаббускор ҳарбий хизматчилар миллий армиямиз сафларида жуда кўп. Энг муҳими, уларнинг мақсади муштарак, бу ҳам бўлса, она Ватанни муносиб ҳимоя қилиш, халқимиз тинчлиги ва осойишталиги йўлида бор куч ва билимини сафарбар этиш.

Капитан Фарида БОБОЖОНОВА,
Мудофаа вазирлиги
Тоифаланган объектларни қўриқлаш
қўшинлари қўмондонлиги
матбуот хизмати бошлиғи

ХАРБИЙ СУЛОЛА

Инсон ҳаётида қувончли воқеалар кўп. Албатта, уларнинг энг шуқуҳлиси ҳаётимиз чироғи, умр йўлларимиз давомчиси бўлган фарзандларимиз билан боғлиқ. Ҳа, фарзанднинг дунёга келиши ота-она учун қанчалик фараҳбахш бўлса, унинг улғайиш пиллапояларидан юқорилаб бориши, улкан ютуқларга эришиши ҳам шунчалар завқли. Бўйи бўйига тенглашган, юз-кўзларидан навқиронлик уфуриб турган фарзандининг ҳаётда эришаётган ҳар бир муваффақияти унинг келажаги учун тамал тоши бўлишини ҳис қилаётган ота-оналар дунёдаги энг бахтиёр инсонлардир.

Сирдарё вилоятининг Сардоба туманида истиқомат қилиб келаётган Толиб ака ва Насиба опа Омоновлар ҳам бугун фарзандлари тўғайли ана шундай бахтга эришган инсонлар. Уларга маҳалладаги катта-ю кичик – ҳамма ҳавас қилади, улар каби бўлишга интилади. Чунки бу инсонлар вояга етказган фарзандларидан 3 нафари бугун ҳарбий хизматчи!

Одатда бирор оила ҳақида гапирилганда, энг аввало, унинг устун бўлган оталар тилга олинади. Уларнинг фарзанд тарбиясидаги меҳнати эътироф этилади. Мен бу сафар мазкур аънанадан биров чекинган ҳолда дастлаб оила бекаси, мўътабар она, жаннати аёл – Насиба опа ҳақида гапиришни лозим топдим. Бундан Толиб ака хафа бўлмайди, деб ўйлаймиз. Нега дейсизми? Бу саволга жавобни куйидан топасиз.

«Тўғичим – суюнган тоғимиз»

У дунёга келганда ота-онаси ризқли, насибали бўлсин, деб Насиба исмини қўйдилар. Тўғилибқ яқинларига бир олам қувонч улашган қизалоқ балоғатга етган сари меҳрибонлиги, хушмуомалиги билан атрофдагиларнинг ҳам муҳаббатини қозонди. «Уни ким келин қилсам бахти қулади», деб алқарди кайвонилар. «Қанийди Насиба опамга ўхшасам», дейишарди қишлоқдаги ёш қизлар. Йиллар ўтиб, Насиба ҳам ойдай келин бўлди. У келин бўлиб тушган оила ажойиб эди. Қайнонаси шунчалар яхши эдики, келинини қафтида қўтарарди. Қайнотаси ширинсўз, турмуш ўртоғи эса меҳрибон. Насиба аслида шундай бахтли орзу қилганди. Келинчақ бунинг учун тақдирдан жуда-жуда миннатдор эди...

...Ушанда беш ойлик келинчақ эди. Оила бошига оғир кулфат тушди – қайнопаси оламдан ўтди! Бу айрилиқ марҳуманинг яқинлари учун оғир жудолик бўлди. Айниқса, ота-онаси ёмон кўйди. Энг ачинарлиси, тўрт ойлик гўдак – Элёрбек етим қолган эди. Энди унга ким ғамхўрлик қилади? Ким уни ўз онасидай парваришлайди? Марҳуманинг маъракалари ўтгандан сўнг шу масалани муҳокама қилиш учун қариндош-уруғлар уларникига йиғилишди. Маслаҳат берувчилар кўп бўлди. Лекин ҳеч ким болани бағрига олишни истамасди. Кимдир «гўдакни Меҳрибонлик уйига бериш керак», деди ҳатто.

Бу гап-сўзларни бир четда қузатиб ўтирган Насиба охири чиқолмади. Шарт ўрнидан туриб:

– Гўдакни мен олай, – деди ялинчоқ овозда.

Даврада ўтирганлар илкис бош кўтариб, ҳайрат билан овоз келган томонга қарадилар. «Ие, бунинг ўзи ҳали гўдак-ку!» деди ўтирганлардан бири (чунки бу пайтда Насиба эндигина ўн еттини ҳатлаб ўн саккизга ўтганди). Бу гапни ўзича тушунган келинчақ нажот истаб,

ИБРАТЛИ ОИЛАНING ФАРЗАНДЛАРИ

қайнона-қайнотасига қаради.

– Энажон, хўп денг, мен эплайман. Болаларни жуда яхши кўраман. Уйда укаларимниям ўзим кўтариб катта қилганман. Йиғлатмайман, касал қилмайман, – деди кўзларига ёш тўлиб.

Кимдир у деди, кимдир бу. Хуллас, болани Насибага беришди. Келинчақ юраги ҳаприқиб, ўзгача меҳр билан гўдакни бағрига олди. У шу куни илк бор ОНАлик бахтини туйди!

– Бошида бироз қийналганман, – дейди Насиба опа ўша кунларни хотирлар экан. – Чунки у вақтларда бир марталик тагликлар йўқ эди. Қийинчилик айниқса, қишда билинарди. Чирок ўчиб қоларди. Қоронғида кечаси туриб, сут иситиб бериш, тагликларни тез-тез алмаштириб ювиш керак. Лекин ҳечам малолланмаганман. Қаранг, ростдан бола эканман-да, болам йиғласа, нега йиғлапти, деб қўшилиб йиғлардим, кулса кулардим. Орадан бир ярим йил ўтиб, ўзим ҳам ўғилли бўлдим: Бегзод тўғилди. Шундаям Элёрдан меҳрим узилмади. Чунки у менинг тўнғич фарзандим. Кейин бирин-кетин яна уч ўғилли бўлди. Уларга Бунёд, Анвар ва Дилмурод деб исм қўйдик. Укаларини катта қилишда Элёр ҳар доим менга кўмакчи бўлди. Мен бир умр

Элёримнинг кўнглини ўқситмасликка интилдим. Унга бор меҳримизни бердик. Бугун эса у бизга ғамхўр. Бошқа ўғилларим ҳам акаларидан ўрнак олишди-да, доим дадаси ва менинг кўнглимга қарайди, авайлайди. Бунинг учун Аллоҳга беадад шуқур, дейман.

Камолот пиллапоялари

Вақтлар ўтиб, фарзандлар улғайди. Элёр ҳозирда тадбиркорлик билан шуғулланади. Бегзод эса ҳарбий хизматчи. У айни кезде Термиз шаҳрида хизмат қияпти. Бунёд эса Тошкент ахборот технологиялари университетида таҳсил олган. Ҳозирда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратура ҳузуридаги Мажбурий ижро бюроси Сирдарё вилояти Сардоба тумани бўлим бошлиғи ўринбосари лавозимида фаолият юритади. Анваржон ҳам Ватан посбони. У Ички ишлар академиясини тамомлаган. Айна вақтда Сирдарё вилояти Сардоба тумани ички ишлар бўлими ҳузуридаги тергов гуруҳи терговчиси лавозимида ишлайди. Оиланинг кенжаси – Дилмуроджон эса Ўзбекистон Республикаси олий ҳарбий авиация билим юртининг иккинчи курс курсанти. Хуллас, фарзандларнинг ҳаммаси эл-юрт хизматиди. Бундан ота-онанинг кўкси тоғ.

– Улар албатта, бизнинг ва Ватанимизнинг

ишончини ёруғ юз билан оқлашга ишонаман, – дейди оила бошлиғи Толибжон ака. – Бугун уч неваранинг буви-бобосимиз. Анваримни яқин кунларда уйлантирамиз. Мен бир нарсадан хурсандманки, ҳамма фарзандим эсли-хушли, ақлли бўлиб улғайди. Китобга, билим олишга меҳр қўйди. Мактабда ҳам яхши ўқишди. Устозларидан улар ҳақида ҳеч бир ёмон гап эшитмаганмиз. Шунисига шуқур, дейман.

– Қайси фарзандингизда ўзингизнинг характерингизга хос жиҳатларни кўрасиз?

– Балким гапларимга ишонмассиз, лекин ҳаммамизнинг характеримиз ўхшаш, – дейди Толиб ака жилмайиб. – Мен табиятан оғир-босиқман. Бирор нарсадан жаҳлим чиқсам, атрофимдагиларга билдирмайман. Китоб ўқишни яхши кўраман. Мактабда ҳам яхши ўқиганман. Ҳатто мактабни

кумуш медаль билан тамомлаганман. Лекин олий маълумотли бўлолмадим. Мана шу орзуим армонга айланди. Чунки оилавий шароитимиз кўтармаган. Кейин ҳайдовчилик курсида таҳсил олдим. Бир умр шу касб ортидан оила боқдим. Мен нимадан хурсанд бўламан, биласизми? Фарзандларимнинг уч нафари ҳаётини Ватан ҳимоясига бағишлаганидан хурсанд бўламан. Ахир муқаддас китобларда Ватан ҳимояси – муқаддас ва шарафли эканлиги бежиз бот-бот таъкидланмаган. Шунинг учун ҳам Ватан деган инсон ҳеч қачон кам бўлмайди. Ўғилларим ҳам ўзлари танлаган касбни шараф деб билишди. Уларга тилагим, шарафли касбда доим шарафлилар сафида бўлиш насиб қилсин! Улар учун биз дуодамиз.

Сўхбат чоғида фарзандларнинг қизиқишлари, келажак орзулари билан ҳам қизикдик. «Мен китоб ўқишни ва йиғишни яхши кўраман. Каттагина оилавий кутубхона ташкил қилганман», дейди Бунёдбек. «Бўш вақтларимда спорт билан шуғулланаман. Орзуим – ўз соҳамнинг етук мутахассиси бўлиш. Бу йўлда ҳали кўп ўқиб-ўрганишим, тажриба орттиришим керак», дейди Анваржон терговчиларга хос босиқлик билан. «Мен моҳир учувчи бўламан! Бу менинг болалик орзуим. Ҳозир бор диққат-эътиборимни фақат билим олишга қаратяпман», дейди Дилмурод кўзлари ёниб.

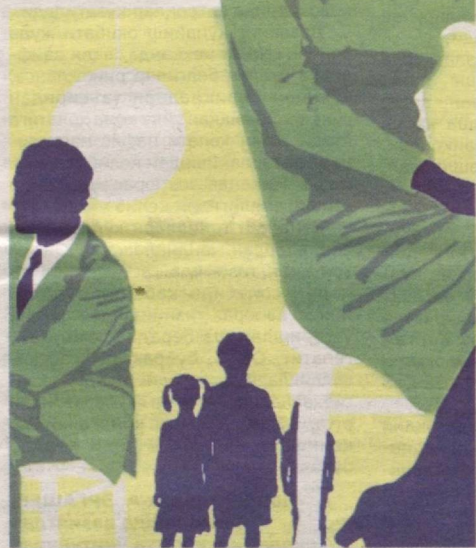
Ҳа, мардлик, фидойилик, садоқат ҳам гўзал тарбия билан кўнгилга сингади, дейишди. Шунинг учун бўлса керак сўхбатдошларимизнинг интилишлари эзгулик ила қоришиқ. Энг асосийси, қалби бир олам орзу-мақсадларга тўла бу ўғлонларда уларни рўёбга чиқаришга қодир ғайрат ва шижоат ҳам бор. Зеро, мақсад ва интилиш бу натижа демакдир.

Майор Гулнора ҲОЖИМУРОВА

ОИЛА ГУЛШАНИ

“Оила парокандаликка юз тутди, эр-хотин ажрашишга қарор қилди, бу низони тўхтатиш мушкул... Бу ҳақда ёзиш эса қийин. Негаки, ўзганинг оиласи, ўзганинг муаммоси, ўзига хос сир-асрори. Бироқ ёзиш керак, оилани асраш учун бонг уриш керак. Чунки замонавий оила эгаларининг ажрашиши нафақат жамият, балки миллат учун фожиа демак.

Асрлар давомида муқаддас саналган бу қўрғон ҳалқимизнинг маънавий ва миллий қадриятларига суянган ҳолда мустаҳкам бўлган ва ривожланиб келган. Тўй куни бир-бирини кўриб, бир ёстиққа бош қўйган бобо-момоларимиз оила шаънини кўз қорачиғидек асраган. Аҳилликда фарзандлар улғайтириб, рўзгорнинг кам-кетиги, баланд-пастига сабр қилиб, оиланин бузилиши нарида турсин, хонадонда баланд овозда гапириш кўни-қўшнилар олдида уят саналган. Фарзандларнинг келажаги, эрта келиб қуда-анда тутинишдаги нозик масалалар, эл олдида эр-хотин иноқ, нуфузли хонадон бўлиш истаги, «Одамлар нима дейди?» деган савол биринчи ўринда турган. Ҳар бир ҳаракатнинг ўлчови ва мезони бўлган.

Бугун эса замонамиз чиройли, ҳеч нарсага муҳтожлик йўқ, ҳаракат қил, яша, ишла, бахтингни ярат. Бироқ ёш оилалар ҳаётнинг арзимас зарбасига бардош беролмасдан бир неча йил, ҳатто бир неча ой яшаб, ажрашишга қарор қилаётгани инсон қалбини ларзага солади. Бу не ҳол?! Бир дугонам ўпкаси тўлиб қолади:

– Иккинчи ўғлим кўнгил қўйган қизи билан етти йил севишиб юрди. Мен ҳам, отаси ҳам қарши бўлмадик, бир-бирини синовдан ўтказганига нима етсин. Қиз ҳам, бўлажак қудалар ҳам бизга маъқул келди. У томоннинг фикри ҳам шундай. Иккиси ҳам олийгоҳни тугатиб, ишга жойлашди. Катта тўю тантаналар билан икки ёшнинг орзусини юзага чиқардик. Бироқ кўп ўтмай ўғлим билан келиним ўртасида келишмовчилик юзага чиқа бошлади. Бу орада эрим бедаво дард сабаб оламдан ўтди...

– Ўзингизни қўлга олинг, акамнинг охиратлари обод бўлсин. Синовли дунё деганлар шунда, ҳали ҳаммаси яхши бўлади, – кўзида ёш билан сўзини давом эттира олмай жим қолган дугонамга малҳам бўла оладиган сўз излайман.

– Билмадим, бу ёғи нима бўларкан? Шунча йил севишиб юрган ўғлим билан келиним оила қурганига бир йил бўлмай бир-бирини кўрарга кўзи йўқ, ажрасмоқчи. Келиним балки мен билан бирга туришни истамас, деган ўйда, уларнинг алоҳида яшашига рози бўлдим. Аммо муносабатлариди ўзгариш бўлмади. Насиҳатлар, ўғитлар – ҳаммаси бесамар кетди...

Бизнинг ҳаётимизда нима ўзгарди, ажрашиш шунча осон бўлдики? Бунга сабаб бўлган нарса шунчалар жиддийми, наҳот имконият қолмаган? Ёки бизнинг ҳиссиётга берилишимиз, беписандли-

гимиз, келажакни ўйламай, кимдан ким зўр чиқиш жангида ким ғолиб чиқади, деб шармандалик кўчасига кириш соғлиғимиз, обрўйимизга путур етишига арзийдими? Бу ҳолат фарзандлар ҳаётига қандай таъсир қилади, қандай оқибатларга олиб келади?

Статистик маълумотларга кўра, ажрашишнинг асосий сабабларидан бири ичкилик ва учинчи шахснинг аралашуви, яъни хиёнат. Бунинг негизи-

АЖРАШИШГА ШОШИЛМАНГ!

да эса йигит ва қизнинг оилавий ҳаётга тайёр эмаслиги, сабр ва қаноатнинг, шукроналик туйғусининг йўқлигидир. Бундай кўнгилсиз ҳолатларни ҳарбий хизматчиларнинг ҳаётида ҳам кузатиш мумкин.

Мухлиса уч-тўрт кундан буён ўзини қўлга олишга ҳаракат қилади, эрини зимдан кузатади. Ҳаммасига ўша кунги телефон кўнғироғи сабаб. Унинг ўрнида бошқа аёл бўлганида, балки аллақачон эри билан сен-менга борган бўларди. Ҳатто кўч-кўронини йиғиштиришга тушарди. Лекин оғир-вазмин Мафтуна бундай қилмади. Эри билан гаплашишга фурсат кутди, енгилтак бир аёлни деб ширин рўзгорини жанжал домига тортишни истамасди. Шириндан-шакар ўғил-қизлари учун ҳам оиласини асраши даркор. Хотинига ва болаларига совуққон йигитнинг эса парвойи фалак.

– Дадаси, кейинги пайтларда жуда кўп навбатчиликда қоляпсиз. Ёки хизматдан кеч қайтасиз, болалар ухлаб қолган бўлади, – ярим тунда хизматдан қайтган эрига дилида тугилиб турган дардини ёрди Мафтуна. – Оилага, болаларингизга вақт ажратсангиз, яхши бўларди, улар сизни соғиниб қоляпти.

– Намунча дийдиё қилмасанг, – энсаси қотди Мухторбекнинг. – Сенларни деб туну кун хизматдаман. Вазифам қай даражада масъулиятли эканини биласан, буни болалар ҳам ёшлигидан тушуниб бориши керак.

– Малика исмли аёл телефон қилганди. – Малика... қанақа Малика? Мен... мен ҳеч қандай Маликани танимайман, – довдиради йигит. – Сизга ишонаман, кўчадаги қандайдир бир аёлга бизни асло алмаштирмайсиз...

Хотинининг унга меҳр ва ҳурмат билан сўзлашидан йигитнинг юзи қизаргандан-қизариб борар, оиласи унинг ягона бахти эканини ҳис қилиб турарди...

Дарҳақиқат, бу ҳолат кимга қандай таъсир қилади. Баъзилар хиёнат йўлига қиради-ю, ундан қайтиб чиқа олмайди. Ширин оиласини орияти ва номуслига қўшиб қўрбон қилади.

Уч нафар фарзанди бор эркак оиласидан воз кечиб, қиз болага уйланаётганини суюнчилаб, дунёга жар солаётганига нима дейсиз? Ундаги оталик меҳри, орият, виждон қаерга йўқолди? Ота-боболаримиз ноннинг увоғи ерга тушса увол бўлади, деб ўқитган. Уч нафар норасидани тирик етим қилган отани уларни аросатда ташлаб кетгани учун уволи тутмайдими? Гўдакларнинг бу уволи шафқатсиз оталарнинг умри заволига айланиб, ҳаёлий орзу-ҳавасларига нуқта қўймайдими?

Тирик етимлар – болагидан эрта айрилган айбисиз гуноҳкорларнинг келажаги-чи? Уларнинг саломатлигидаги психологик жароҳат, носоғлом муҳитда ўсиш тақдири, энг аянчлиси, бунинг натижасида вояга етмаганлар ўртасида жиноятчиликнинг ўсиши, ижтимоий хавфли шахсларга айланишига нима дейсиз? Буларни ажримларнинг қўрбонлари, десак арзийди.

Айниқса, қиз болалар отани кўпроқ яхши кўради, унга сўянишни истади. Ҳадису шарифларда айтилишича, оилада туғилган ҳар бир қиз ота-она учун дўзах оловидан парда бўлади экан. Шундай экан, азиз отажонлар, нега бу нозик гулларни ҳаётлигида дўзахга рўбарў қиялпсиз, тушкун, умидсиз, адамови ёхуд қўпол, тил-жағли бўлиб улғайишларига замин яратяпсиз? Бундай ҳолда қандай оналарни – миллат тарбиячиларини ўстирамиз, тасаввур қиялпсизми? Иккинчи томондан, отасиз ўсган қизни кўп хонадонлар ҳавас қилмайди. Бу билан фарзандингиз бахтига ҳам болта урган бўласиз. Эрини ортга қайтара олмаган аёл эса минг ҳаракат қилмасин, отанинг ўрнини бо-сиши қийин.

Азиз аёллар! Танганинг икки томони бор, деганларидек, инсон ўзини бахтли ҳис қилган жойдан камдан-кам ҳолларда воз кечади. Агар эрингиз кетиш қарорини қабул қилган бўлса, демак, сизнинг ҳамкорликдаги ҳаётингизда нимадир уни қониқтирмаган.

Қуролли Кучлар хизматчиси
Тамара МАМАНОВА,
ЖФМҚО етакчи мутахассиси

ОИЛА – ВАТАННИНГ ЮРАГИ

*Оила – Ватаннинг кичик бўлаги,
Оила – Ватаннинг қайноқ юраги.
Унда камол топар қодир зурриёт,
Миллат келажаги бўлади бунёд.
Она юрт иқболи, истиқболи – у,
Маънавий комиллик пойдевор – у.*

*Оила – инсоннинг шаъни, ғурури,
Бахт сўзин баралла айтмоқ сурури.
Муҳаббат кўшида қад ростласа гар,
Сабру садоқат-ла бўлар мунаввар.
Дил ҳаловат топар нур қошона – у,
Ватан асралгуси ганж остона – у.*

*Оила – тенги йўқ улўғ саодат,
Бағрига зиёдир меҳру саховат.
Қадр оқибатни тутар қафтида,
Покдомон насллар унар тафтида.
Ҳассос табиатнинг тож инъоми – у,
Қадим қадриятлар бардавоми – у.*

*Оила – сарбаланд орзулар шаҳри,
Тарбия ўчоғи, комиллик баҳри.
Шаъни Ватан қадар азиз, улўғвор,
Хиёнат пойида топмасин завол.
Кифтингда пок асра, бахт гаҳлари – у,
Инсонга омонат Ҳақ назари – у.*

Зулфия ЮНУСОВА

РУҲИЙ ҚАРАМЛИК СИНДРОМИ

“Гиёҳванд моддалар инсоният ҳаётига таҳдид солаётган энг катта хавфлардан бирidir. Чунки гиёҳванд моддаларини сурункали равишда истеъмол қилиш оқибатида унга руҳий ва жисмоний қарам бўлиб қолиш, қабул қилиш тўхтатилганда, хумор ҳолати ривожланиши билан характерланадиган касаллик саналади.

Наркотиклар организмга таъсир қилиш хусусиятига кўра турлича бўлади. Тинчлантирувчи ва ухлатувчи (опий), стимулловчи (эфедрин, фенамин) ҳамда руҳиятга таъсир этувчи препаратлар шулар жумласидандир. Улар келиб чиқиши – биологик, кимёвий ва ўсимликлардан олинганга қараб ҳам фарқланади. Аммо наркоманиянинг ҳамма турларида тез кўникиш, руҳий ва жисмоний қарамлик ҳамда хумор синдроми ривожланади. Наркотик моддаларга хумор синдромининг ривожланиши биринчи галда инсон тарбияси, наркотик модда тури ва уни қабул қилиш вақтининг оралиғига боғлиқ. Наркомания авваломбор иродаси суст, тарбияси қоникқарсиз, қатъиятда турғун бўлмаган, турмуш қийинчиликларига мослашиши қийин бўлган шахсларда келиб чиқади. Наркотик моддаларга қарамлик олдин 2-3 ҳафтада пайдо бўлган, ҳозир эса синтетик наркотик моддаларга қарамлик иккита инъекциядан сўнг ривожланипти.

Наркотик модда қониқиши, эйфория ҳолатини келтириб чиқариши сабабли наркоманлар ноқулай ҳолатдан чиқиш учун ўша оғуни тез-тез қабул қиладилар. Жисмоний қарамликда наркоман оғуна энгиб бўлмас даражада мойил бўладики, ҳатто унга етишиш учун ейиш-ичишдан бош тортиб, барча ҳатти-ҳаракатини наркотик модда топишга қаратади. Бундай моддалар шахс руҳиятини ўзгартиради, яъни яхши кайфият, фаол,

тўхтовсиз, сабабсиз кўлги, сергаплик, агрессия ҳолати юзага келади. Ташқи таъсирлар, тартибга қақаришларга эътиборсиз бўлади. Баъзи гиёҳванд моддалар эса мияни тормозлаб қўяди, кўркув ва эшитув галлюцинацияларини чақиради.

Абстиненция, яъни хумор синдроми барча наркотик моддаларга хос, яъни уни қабул қилиш тўхтагандан сўнг 1-2 сутка ўтиб бошланади. Бемор безовталади, бутун танасида оғриқ пайдо бўлади, уйқусизлик, кўнгли айниши, қайт қилиш, ич кетиши, артериал қон босимининг ошиши, иштаҳа пасайиши ёки йўқолиши, озиб кетиш кузатилади.

Барча наркоманларда ички органлар касалликлари учрайди. Беморлар ўз тенгдошларига қараганда кексароқ кўринади, териси сарғимтил

ёки кўкимтир тусга киради. Соч ва тишлари тўкилади. Оғуни узоқ вақт қабул қилиш натижасида шахс ўз одамийлик қиёфасини йўқотади, фақат ўзини ўйлайди, атрофга, ҳатто ўз яқинларига ҳам бефарқ бўлиб қолади. Интеллектуал салоҳияти сусайиб, жиноий ишларга қўл уришдан тап тортмайди. Наркоманлар узоқ умр кўрмайди, асосан юрак-қон томир етишмовчилигидан вафот этади. Наркоманлар ОИВ ва юқумли гепатитларнинг асосий ташувчилари ва таркатувчилари ҳисобланади.

Наша турли давлат ва элатларда турлича номланади: анаша, банг, хуррус, черес, кафур, план, дурь, марихуана ва ҳоказо. Nasha қабул қилинган, оғиз қуриши, чанқоқлик, очлик белгилари билан бошланади, секин-аста бутун танада иссиқлик пайдо бўлади. Нашаванднинг кайфияти чоғланиб, ўйинга тушгиси, сакрагиси келади, атрофдагиларнинг ҳатти-ҳаракати унга тўхтовсиз кўлги чақиради, бир жойда узоқ вақт тура олмайди. Сўзларни охиригача талаффуз қила олмайди, борган сари атрофдагилар билан мулоқотни узади. Хаёлидан турфа иллюзия ва фантазиялар ўтади.

Нашавандликда қарамлик, ақлий заифлик, шизофрения, миокардиодистрофия, турли гепатит касалликларини келтириб чиқаради. Кўкнори препаратлари табиатда сомонча, яъни унинг майдаланган пояси, барги, кураги хом ашё ҳолида учрайди. Асосан

у томирга, кам ҳолларда тери остига инъекция қилинади ёки чекилади, хидланади, ичилади.

Организмга таъсири юзи қизариши, кўз қорачиқлари торайиши, оғиз қуриши, хотира сусайишида кузатилади. Ҳаракат активлиги тормозланади. Сўнг бемор ҳолсиз, кам ҳаракат бўлиб, қўл ва оёқлари оғирлашади. Инъекциядан олдинги ҳаракат ва истаклар йўқолиб, ёлғиз қолишни хоҳлайди. Сўнгра онгида турли фантастик хаёллар пайдо бўлади. Бирор ҳодиса ёки воқеани гапирсангиз, «Мен ҳақимда гап кетяпти», деб тушунади. Бу даврдаги уйқу юзак бўлиб, энгил таъсирлар ҳам уйғотиб юборади. Уйқу 2-3 соат давом этади. Бемор ўзини ноқулай ҳис қилади, бош оғриғидан безовталади, хотиржамлиги йўқолади, кўнгли айниши, қайт қилиши мумкин, қўл ва оёқлари, тили, қовоқларида титроқлар кузатилади.

Дозанинг кўпайиши оқибати жуда аянчли. Nasha чекканда, ақли заифликка ўхшаш белгилар ривожланса, кўкнори бирикмалари таъсиридан сўнг келиб чиққан уйқу кома ҳолатига ўтади. Ўлим ҳолати нафас марказининг зарарланишидан келиб чиқади. Nasha чекканда эса юрак-қон томир етишмовчилигидан келиб чиқади.

Вена қон томирлари кўплаб инъекциялардан чандиклашади. Ошқозон-ичак тизимида гастрит, яра ва қорин соҳасида қабзият бўлади. Жигар ва юрак тизимида деструктив ўзгаришлар юз беради. Зотилжам, гепатит, ОИТС, буйрак ва сааб касалликлари авж олади. Шундай экан, гиёҳвандликнинг оғир оқибатларидан огоҳ бўлиб, қинғир кўчага кириб қолишдан сақланиш айтили мудоао бўлади.

Подполковник А. ЭРҒАШЕВ,
Фавқулодда вазиятлар
академияси катта ўқитувчиси

РОБИТА

Мудофаа вазирлигининг расмий телеграм канали mudofaa.uz ва газетамизнинг телеграмдаги расмий канали бўлмиш mv_vatanparvar.uz шунингдек, барча ҳарбий округларнинг телеграм каналлари орқали ижтимоий сўровнома эълон қилган эдик. Унда, жумладан, шундай дейилган эди:

ТАКЛИФЛАР ҲАЁТГА ТАТБИҚ ЭТИЛАДИ

Ҳурматли ҳарбий хизматчилар, қадрли муштарийлар!

Мудофаа вазирлиги муассислигида чоп этилаётган «Ватанпарвар» газетаси ва «Ўзбекистон армияси» журналини доимий тарзда ўқиб бораёсиз. Таҳририят жамоаси ўз ўқувчиларига янада қизиқарли ва фойдали мақолалар тақдим этиш мақсадида сизнинг таклиф ва мулоҳазаларингизга қулоқ тутди.

Газета ва журнал саҳифаларида яна қандай мавзу ва йўналишдаги мақолалар ўқиб боришни истайсиз?

Сизнинг фаолиятингизни кўнгилдагидек ёрита олаётимизми?

Ўз таклиф ва мулоҳазаларингизни қуйида изоҳ ҳолида қолдиринг. Ҳар бир таклиф экспертлар гуруҳи томонидан жиддий ўрганиб чиқилади ва жараёнга татбиқ этилади. Унутманг, сизнинг фикрингиз биз учун муҳим!

Одатда бундай сўровномаларда асосан обуна нархи ва унинг етказилиши билан боғлиқ муаммолар асосий ўринга чиқиб олади. Лекин бундай бўлмади. Қувонарлиси, ўқувчиларимиз саҳифалардаги маъно-мазмунга бор диққат-этиборларини қаратишган.

Ушбу сўровномамиз кўп сонли муштарийлар томонидан ижобий кутиб олинди ва фаолиятимизга бефарқ эмасликларини амалда намоиш этди. Ўқувчиларимиздан жуда кўплаб таклиф ва мулоҳазалар олдик. Бундан ташқари, телефон орқали ҳам суҳбатлар ўтказилди. Билдирилган фикр ва таклифлар экспертлар гуруҳи томонидан чуқур ўрганиб чиқилди. Ҳа, мутахассислар этироф этганидек, зийрак ўқувчиларимиз томонидан илгари сурилган фикрларнинг барчасида жон бор. Шундан келиб чиққан ҳолда обуначиларимизнинг гоя ва таклифлари босқичма-босқич ҳаётга татбиқ этиб борилади. Зеро, ахборот истеъмолчисининг талабини қондириш таҳририят зиммасидаги масъулиятли бурчдир.

Шу ўринда ижтимоий фаоллиги учун барча ўқувчиларимизга ўз ташаккуримизни изҳор этамиз ва мароқли мутолаа завқини тайлаймиз.

ТАҲРИРИЯТ

КИТОБХОНЛИК

Жўра ФОЗИЛ

Иккинчи жаҳон урушидаги Ғалабанинг 75 йиллиги муносабати билан Республика Маънавият ва маърифат маркази, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси, Мудофаа, Ички ишлар, Фавқулодда вазиятлар вазирликлари, Миллий гвардия, Давлат хавфсизлик хизмати ҳамкорлигида «Ғалаба-75» танлови эълон қилинган эди.

Ушбу танловда ёзувчи Жўра Фозил ўзининг «Уруш ҳикоялари» туркуми билан иштирок этди.

Туркумдан ўрин олган «Урушнинг сўнгги эртаги» ҳикояси «Энг яхши насрий асар» номинациясида голиб деб топилди, 1-ўринни эгаллади.

Ёзувчи Жўра ФОЗИЛ (Жўра Ваҳобович Фозилов) 1949 йил 5 октябрда Бухоро вилояти Ромитан туманида туғилган.

ТошДУ (ҳозирги ЎзМУ) Журналистика факультетини тугатган.

Мунча ширин, мунча ширин,
унча ширин-ей,
Ўзга боғнинг олмаси.

(Халқ оғзаки ижодидан)

Ойдинкўл – шу номли кўл, унга туташиб кетган исми-жисмига монанд сўлим қишлоқ. Мен ҳикоя қилмоқчи бўлган муҳаббат кўшиғи шу қишлоқда туғилди.

Ойдинкўл баҳори... Бу қишлоқда табиатнинг ушбу мўъжизаси Бухоронинг бошқа қишлоқларидан анча фарқ қилади, янада ўзалроқ, десам, муболага деб ўйланган.

Кўл қуриб қолаётган бўлса-да, унинг номидаги қишлоқ ғоят сўлим, баҳаво.

Қийғос гуллаган дарахтлардан таралган ифोर кўклам эпкинига қўшилиб, ҳатто ошиқ бўлмаган юракларни ҳам ҳаприктиради, бошларни гир-гир айлантиради. Ана шундай сеҳргар бу маскан баҳори!

60 ёшларни қоралаб қолган Маҳтоб буви ўзининг кенг чорбоғини ёқалаб ўтган ариқ бўйида ялпиз хидларидан сархушдек туриб баҳор чечакларидан кўз узолмаётган бўлса-да, унинг фикру ҳаёли олис жангғолларда жон олиб-жон бераётган ўғли Мансуржонда эди. Она эрта тонгдан кеч шомгача йўл пойлар, доимо ланг очик бўладиган дарвоза томонидан «тиқ» этган товуш эшитилса, юраги бир қалқиб тушарди.

Чорбоғдаги ўрик, шафтоли, олма ва гилос дарахтлари бирин-кетин 14 кунлик ой, тўғрироғи, янги келинчақдек ясандилар, гул очдилар. Атру ифोर таратиб, ороландилар, ана шундай кунларнинг бирида ярим чошгоҳ маҳали қишлоққа кираверишда от қўшилган 3-4 та бричка (арава) кўринди-ю, шитоб билан Маҳтоб бувиларининг уйи томон келаверди. Буви қаттиқ ҳаяжонга тушди, ўғлим келаяпти, дея ўйлаб, сарпойчан дарвоза ёнига югуриб чиқди. Она бирдан ўзининг яланг оёқларига кўзи тушгач, «Иби, ман ўйли!» деганича югуриб бориб, калишини кийиб келди.

Худди шу аснода аравалар бирин-кетин етиб келиб, дарвоза ёнида тўхтадилар. Қишлоқ йўлида кўтарилган чанг бироз босилгач, чарм камзул, чарм қалпоқ кийган 3-4 киши хонадон эгасига рўбарў бўлишди.

Салом-алик, қисқача сўзлашувдан сўнг ҳаммалари чорбоғ томонга ўтиб, у ёқ-бўёқни кўздан кечирган бўлишди. Сўнгра араваларда олиб келинган, қучоққа зўрга сигадиغان қўтилар чорбоққа ташлиб, дарахт тағларига саф-саф қилиб тизиб чиқилди. Ҳар қутининг 4 тадан «оёқлари» бор эди. Кейин маълум бўлишича, булар асалари қўтилари, улар юзтадан ортиқ экан.

Чарм либосли кишилар хайр-хўш қилиб, жўнаб кетишар экан, Маҳтоб бувининг ёнида оқ-сарик сочли, ниҳолдек нозик 20 ёшлар чамасидаги кўзлари мунгли қизни қолдириб, шундай изоҳ беришди: «Онажон, бу энди сизнинг қизингиз бўлади. Иси Янина, асаларичи!»

Аравалар жўнаб кетишгач, буви меҳмонини чорбоғнинг ҳовлига туташ еридаги сўри томонга бошлади. Тезда дастурхон ёзиб, чой дамлади. Қизни сут, арпа унidan ёпилган нон билан сийлади. Уруш йилларининг дастурхони жуда ғариб бўлса-да, она тутмайиз, ўрик қоқи ва яна алланималар билан уни бойитишга ҳаракат қилди.

Мезбон ва меҳмон имо-ишоралар, юз, кўз ифодалари ила амаллаб тиллашардилар. Тиллашувда она нигоҳидаги меҳр-шафқат, хавотир, қиз кўзларидаги мунг таржимонлик қиларди.

Бехосдан Маҳтоб бувининг кўзлари қизининг тўлқин урган малла сочлари орасидаги бир неча оқ

ЎЗГА БОҒНИНГ ОЛМАСИ

(ҳикоя)

толага тушди. Юраги симиллаб оғриди. «Э, воҳ, бу бечорагина ҳам уруш оқибатида сарсон-саргардон бўлганлардан шекилли?» дея ўйлади, секин «уф» тортиди.

Урушнинг ҳар икки жабрдийдаси бир-бирларини унсиз кузатишар, онда-сонда кўз уриштириб, ниманидир тушуниб, ниманидир тушунмай, сўзсиз сўзлашар, қандайдир тўғри-нотўғри хулосалар чиқаришарди. Дастурхонга фотиҳа ўқилгач, икковлон бошлашиб чорбоққа ўтдилар.

Янина ялпизлар, гул-қўқатларни ютоқиб хидлар, чехраси ёришиб, кўзларидан мунг ва андуҳ чекингандай бўларди. Кўп ўтмай кўни-қўшни, хотин-халаж чорбоғни тўлдириб, меҳмон билан таниша бошладилар. Уларнинг чулдур-чулдуридан ҳеч нима англай олмаган қиз уялганнамо жилмайиб елка қисарди, холос.

Сергалиги, шаддодлиги билан ном чиқарган Саломат буви шундоқ деди: «Ҳамсоя, бу меҳмонингиз урусми, хоҳолми, нима бало?»

Меҳмон гап ўзи ҳақда кетаётганини дарҳол англаб, шошиб жавоб қилди:

– Я, полк, полк!

Шу тариқа мезбон ва меҳмон она-бола тутунишди, қишлоқ болалари, қиз-жувонлар ҳам тез орада поляк қизи билан жуда апоқ-чапоқ бўлиб кетишди. Қиз хонадон соҳибига рўзгор юмушларини бажариш, мол-ҳолга қарашишда кўмаклашар, ҳар кун бир неча марта асалари қўтиларидан хабар оларди. Янина шахарлик қиз бўлса-да, тез орада сигир соғишни ўрганиб олди. Зеҳни ўткир қиз кундалик турмушда кўп ишлатиладиган ўзбекча сўзларни секин-аста ўрганди.

Бомбардимон пайтида ота-онасидан айрилган қизнинг ўзбек тилида айтган биринчи сўзи «Она, Онажон!» бўлди. Бу сўзларни эшитган онанинг ўғли йўлига нигорон кўзлари намланди, меҳмонини бағрига босиб, унинг юз-кўзларидан меҳр билан ўпиб-ўпиб қўйди.

– Худо хоҳласа, Мансуржоним қайтиб келса, сени ўзим келин қиламан, – деди. Янина у нима деганини фаҳмлай олмаган бўлса-да, бу сўзлар илик, яхши ният эканини сезгандай жилмайиб қўйди.

Буви уни эркалаб «Кизимка» ёки «Нина», дея чақирар, кўни-қўшилар, бошқалар ҳам худди шундай мурожаат этишарди. Кунлар шу залда ўтаверди, дарахтларнинг оқ ҳарир либоси ўзгариб, яшил тус олди, сўнгра шохлари гўж-гўж меваларга тўлди.

Ойдинкўл қишлоғи, унинг меҳрибон одамлари Янинанинг ғамини енгилатдилар, у уруш даҳшатларини бироз унутгандай бўлди. Аммо баъзи-баъзида чорбоғда ўзи ёлғиз қолган кезларда она тилида мунгли ва ҳазин товушда қўшиқ қуйлар, оппоқ, чиройли юзлари ёш селига фарқ бўларди.

Кунлар исиб, қишлоқда тут пишиб қолди. Маҳтоб бувининг кенг-мўл ҳовлисида танаси қучоққа сиймайди диган катта балхи тут дарахти бор эди. Тут нима-

лигини билмаган Янина Маҳтоб бувининг невараси Жавлон (қизининг ўғли) дўпписида териб келган бу жаннат меваларининг бир неча донасини оғзига ташлади-ю, ҳузурланиб кўзларини юмди. Бундай неъматни умрида биринчи марта тановул қилганини болага амаллаб тушунтирди. Бола қилган ишидан мамнун бўлиб, жилмайиб қўйди. Етти-саккиз ёшлар чамасидаги болакай олис юртдан келган меҳмоннинг энг яқин сирдош дўстига айланганди. Қишлоқда унинг йиғлаганини шу болакайдан бошқа ҳеч ким кўрган эмас.

Кунлар янада исиб кетгач, Янина ва Жавлон тут тағидаги етти болорхона томида ўхлайдиган бўлишди. Жавзонинг иссиқ тунлари икки сирдошнинг ғўнғир-ғўнғир суҳбати ярим тунгача давом этади. Тўлин ой чор атрофни ўзининг қумуш нурларига буркаган ёқимли, енгил шабада эсади. Қари тутнинг тарвақайлаган шохлари шундоқ тепаларида, икков-

лон ой нурида жимирлаб кўринаётган мевалардан териб, еб ҳузур қиладилар. Кейин болакай ўхлаб қолади. Қиз эса алламаҳалгача ўхлай олмай, тўшақда «уф» тортиб ётади. Онда-сонда у чўчиб ўрнидан туриб кетади. Олис-олисларда итлар ақиллаши, хўролар қичқирғи эшитилади.

Уруш кўрган кишиларнинг айтишича, бомбардимон жанг тафсилотлари бу даҳшатни бошидан кечирганларнинг хотирасидан ўчиши жуда мушкул. Айримлар уни ҳатто умрбод унутолмас экан. Бомбардимон пайтида ота-онасидан айрилган Янина ҳам баъзан тунлари алаҳлар, уйқусидан чўчиб уйғонар, тиқ этган товушдан ваҳимага тушарди. Ҳатто беозор товушлар ҳам уни ҳаяжонга солар, қаттиқ қўрқитарди. Табиатан камтар, камсуқум асаларичи буни атрофдагилардан яширишга ҳаракат қилар, уларни безовта қилишни истамасди. Аммо зўкко ва қузатувчан Маҳтоб буви унинг хавотирини сезар, меҳмонни асраб-авайларди. Унга хос тансоқчи бўлиб қолган Жавлон Нина опасидаги безовталикини сезгандай бўлса-да, унга ортиқча саволлар бермасди.

Меҳмон рўзгор ишлари ва асалариларга қараш билан овунарди. Бу асалари деган жонивор кичкинагина, унчалик кўзга ташланмаса-да, унда неча ўнлаб одамнинг ғайрати бор. Бир томчи асал йиғиш учун неча ўнлаб қақирим масофани босиб ўтиши, гулдан гулга қўниб, «қаттиқ меҳнат» қилиши керак.

Полилардан ҳандалак ҳиди анқиб қолди. Бу неъмат ҳам поляк қизи учун яна бир ажойиб янглик бўлди. Серёмғир, намчил ҳамда хийла салқин юрт қизи еру кўкни ёндираётган қуёш бу гаройиб ўлканинг ҳар қаричида мўъжизалар яратишини секин-аста тушуниб етди.

Ана шундай иссиқ кунларнинг бирида ошхонадан чиқиб, ариқдан сув олиш учун бораётган қизнинг нигоҳи бехосдан дарвоза томонга тушди. Қўзи тушди-ю, турган ерида таққа тўхтаб, ҳаяжонли бир товушда: «Она! Онажон!» деди. Дарвозадан кириб келган ҳарбий либосдаги йигит супа ўртасига келиб қолганди. Бу нотаниш меҳмоннинг ғайритабиий нидосидан сўнг у чап қўлидаги жомадонини ерга қўйиб, юришдан тўхтади. Оқ дока билан танғилган ярадор қўлини авайлаб сафар халтасини тутатган бўлди.

Янинанинг ҳаяжонли товушини эшитган она уйдан яланг оёқ ҳолда югуриб чиқди. Ҳовли ўртасида бир ўзига, бир бегона қизга қараб турган ўғлини таниб, «Болам, Мансуржон!» дея оқ чекди. У ўғли истиқболга бир қадам ташлар-ташламас ҳолсизланиб ерга қолади. Чорбоғ томондан югуриб келган Жавлон тоғасининг қучоғига отилди. Аскар «Онажон!» дея унга таппини да соғ қўли билан онасининг бошини кўтарди. Янина унга ёрдамга келди. Икковлон амаллаб онани ўша қари тут тағидаги салқин хонага олиб кирдилар. Уларга қўшилиб хонага кирган Жавлон дам бувисига, дам тоғасига қараб, жонсарак бўлар, нима қилишни билмас, кўзлари ёшланганди.

(Давоми бор)

МУЛОҲАЗА

Ишга жамоат транспортида қатнаганлигим учун ҳар куни турфа хил инсонлар ва воқеаларга гувоҳ бўламан. Айниқса, ишдан чарчаб, уйга қайтаётган одамга мусиқа ҳамроҳ бўлади. Бир куни автобусда қўйилган қўшиқнинг маъносига (аслида маъно дейишга ҳам уяласан киши) эътибор қаратдим:

«Дилимни ўйнама, ўйнама,
Севаман деб алдама, алдама.
Бевафосан аслида, аслида,
Мени бунча қийнама, қийнама...»

Маъно қофиянинг қурбонига айланган бу қаторларни эшитиб, дилим хира тортди. Қўшиқ рақсбоп, аммо ундаги сўзлар рақсга тушадиган эмас. Ёш хонандаларнинг «ижод»ини кузата туриб, шунга амин бўлдимки, уларнинг аксарияти шеърятнинг асл маъносини тушунмайди. Куйи ҳам, сўзи ҳам тўйбоп, мавзуси эса рақсга тушаётган

ҚОФИЯНИНГ ҚУРБОНИГА АЙЛАНГАН ҚАТОРЛАР

жононага қараб сийқа усулда хушторлик изҳор қилишдан бошқа нарсани аңлатмайдиган қўшиқлар ҳам «болалаб» кетгани рост.

Бу баҳсталаб, жиддий мавзу. Аммо ўйлаб кўрсак, қўшиқ ҳудди истеъмол қиладиган таомимизга ўхшайди. Яхши таом қоринни тўйдиришдан ташқари, инсон саломатлигига ҳам таъсир қилиб, дилини яйратади. Қўшиқ эса киши руҳиятини маънан озиклантиради. Бир устозим қўшиқ ҳақида қўйидаги фикрларни билдирган эди: «Биз учун санъатлар ичида энг муҳими қайси? Кино? Эҳтимол, бу ҳам тўғридир. Бироқ мен бу инжиқ санъат соҳасининг чинакам заҳматкашларини мутлақо ранжитмаган ҳолда, қўшиқни биринчи ўринга қўйган бўлардим. Негаки, бирон ҳафтами, ойми, ишқилиб кино кўрмасдан, ҳайкал ё расм томоша қилмасдан яшаса бўлади, аммо бирон кунимиз йўқки, қўшиқсиз ўтмаган бўлса. Шунинг учун ҳам қўшиқни кишилик тарихида энг аввал пайдо бўлган санъат деб биламан. Инсон қўшиқ билан яшайди – туғилган кунидан она алласини эшитса, бутун ҳаёти давомида қўшиқ тинглайди, ўлган чоғида эса жигарбандлари айтиб-айтиб йиғлайди, бу ҳам – қўшиқнинг бир тури аслида. Инсон қўшиқ эшитиб яйрайди, қўшиқ айтиб жангга киради, сўнг бу жанг тафсилотларини қўшиқ (достон) қилиб айтиб, авлодларга қолдиради. Қўшиқ инсон дилини мувозанатга солувчи

мўъжиза, киши шод-хуррамлиги ёки ғам-алами ичига сиғмай қолган пайтларида қўшиқ айтиб, ҳовурини босади».

Телевидение орқали шунки кузатишимиз мумкинки, айрим ёш хонандалар айтаётган қўшиқларига ўзи ҳам муаллиф, ҳам бастакордир. Албатта, санъат оламида серқирра бўлган яхши, аммо халқимиз бекорга «Чумчуқ сўйса ҳам қассоб сўйсин», демаган. Худди шундай қўшиқларнинг бирига эътибор қаратсак:

«Ташлаб кетдинг мени,
менга қарамай,
Ўзга билан кетдинг,
ҳолим сўрамай.
Йиғладим ортингдан,
йиғладим тинмай,
Қайт ортингга, қайтгин
севгилим...»

Бу қўшиқни эшитиб, унинг маъно ва мазмунига, куйи ва оҳангига эътибор қаратишимиздан олдин, аввало, эр йигит томонидан ижро этилгани ўйлангандир. Эрак кишининг йиғлаши Шарқ халқларига хос бўлмаган одат. Қўшиқ матнида севгани бошқа одам билан кетгани ва у йиғлаб, унга қайт деб ялинмоқда. Бу сатрлар ҳар қандай эрак кишининг нафсо-

ниятига тегиши шубҳасиз. Ахир биз, аёллар эрак кишига баланд тоғимиз, суянчигимиз, отамиз, оғамиз, умр йўлдошимиз деб қараб, уларнинг бир оғиз гапини икки қилмасликка ҳаракат қилиб, нигоҳларидан ҳайиқиб тураемиз. Ўша қатъият-ли қарашлар, ўткир нигоҳларни кўриб, ожизамиз, деймиз. Аммо бундай қўшиқлар ушбу фикрлар-

қаранг, йигитнинг орқасидан тинмай югурапти», деди. Ёш эмасмизми, бувимнинг гапига кулдик. Ўйлаб қарасак, аслида кулиш эмас, чуқур ўйлаб, фикр юритиш лозим экан.

«Манга телефон қилмайди,
Севаман деб айтмайди.
Турли баҳоналар қилиб,
Ёнимга ҳеч келмайди...»

Бу қаторларни ўқиб, на қулишни, на йиғлашни билмайсан киши. Айрим аёл хонандаларимиз ижро қиладиган қўшиқларини эшитиб, маъно, мантик, мазмун деган тушунчалар йўқолиб кетаётганини кузатишимиз мумкин. Нақаротиға:

«Нима қилай севаман,
Сенсиз яшай олмайман...»

Уч дақиқалик қўшиқда ушбу сатрлар ўн беш мартадан кўп такрорланган. Бечора севги деган сўзнинг ўзи уялиб, қаергадир яшириниб олган бўлса,

ажабмас. Муҳаббат туйғуси аслида бундай бўлмайди...

Сўнгги йилларда мамлакатимизда миллий эстрада санъатини ривожлантириш борасида кўплаб ишлар амалга оширилмоқда. Қуюшқондан чиқиб кетаётган санъаткорларимиз огоҳлантириляпти. Бу борада устозим шундай деган эди: «Беш-олти йил бурун шифохона фойесига қўйилган телевизорни томоша қилиб ўтириб, бир қўшиқ тинлаган эдик. Сахро. Шабадада хас-ҳашақлар думалаяпти, қум уяпти. Сайхонликда беш-олти эрак, уч-тўрт аёл. Эрак хонандалардан бири дароз бўйли, бир кўзи кўр. Бошқаси кексайган, япаски гавдали. Улар учун хор жамоасидагидай бўйсир бўлиб туриш, якракни кийиниб, капалак галстук тақишлар бирламчи эмас экан. Бироқ айтган нашидасини эшитсангиз! Куйи ҳам, албатта, гимнбоп, жанговар. Бу нашиданинг ҳар бир банди «Ватан!» деб бошланар экан, «Ватан!» дея нидо қилган чоғда хонандаларнинг гавдаси ларзага тушиб титраб-силкиниб кетар эди. Қўшиқ соб бўлгунча улардан бир нечасининг кўзларидан ёш думалаб кетди. Атрофга қарасам, беморлардан баъзиларининг кўзи ҳам намланган, ҳаяжон билан тикилиб ўтиришибди. Ана шунда киши қалбини жунбушга келтира оладиган битта қўшиқ ватанпарварлик мавзусида битилган ўн та оддий китобнинг ўрнини босишга қодир эканлиги ҳақида ўйланиб қолдим. Қўшиқ дегани ана шунақа, асл бўлса экан...»

«Мўрдек помолдурманким,
саломат аҳлига,
Дард аҳлига бу дам,
сардордурман ишқида.
Ақл-у, фаҳму, хушу
идрокин азовар ўлдирким,
Мижмари бардош ичинда,
нордурман ишқида».

Момоларимиз шу қадар ифбатли, ҳаёли бўлишганки, ҳаттоки севги сўзини шивирлаб айтишга уялишган. Бир куни қишлоқда бувимнинг уйларида меҳмон бўлидим. Бувим саксон ёшми қаршидаги бўлишига қарамасдан, қўл-оёғи чаққон. Телевизор томоша қиладиганимизда телеканалларнинг бирида таниқли хонандамиз томонидан айтилаётган қўшиқнинг клипини кўриб, «Вой шарманда, бу қизга

Айжамал ЖАНИБЕКОВА

ТУРМУШ ЧОРАҲАСИ

– Ойи, нон увоғини ерга туширсам, кўзим оғриб қоладими? – деди жажжи Мухлиса онасининг ёнига чопиб келиб.

– Ким айтиди сенга бу гапни, яна бувингми? – Назиранинг қоши чимирилди. Ичида ғашлик аралаш нимадир ғалаён қила бошлади. – У яна шунақа бўлмагур гапларни айтиб, тарбиянгни бузаятими? Бўлмаган гап. Эшитдингми, бор, хоҳлаганингни қилавер. Бувинг айтaveraди. Унинг ҳар бир айтган гапи тўғри бўлавермайдими!

– Нонни ўтирмасдан есам ҳам, ушоғи ерга тушса ҳам майлими? – Мухлиса кўзларини катта-катта очиб онасига тикилди.

– Менга деса кўчада емайсанми! Бор бошимни қотирма! Ишдан қолдирапсан мени, – онаси ювилган кийимларни тез-тез тахлаб, жавонга қўя бошлади.

– Бувим менга нонни ўтириб егин. Ушоғи ерга тушса, увол бўлади, кейин кўзинг оғрийди, деган. Нонни эъзозласанг, сен ҳам нондек эъзоз толасан, деган. Сиз эса шуниям билмас экансиз. Мен билман, кеча ўртоғим Сабоҳат ҳам нонни ўтирмасдан еб юрганди, касал бўлиб қолибди. Мен кўзим оғришини истайман.

– Мухлиса, вой асал қизим менинг, – кўча томондан қайнонасининг овози эшитилди.

Мухлиса илкис бош кўтариб дарвозахонага қаради-ю, бувисининг истиқболига югурди.

– Бувижоним! Келдингизми, сизни соғиниб кетдим, – қизча меҳр билан бувисини кучди.

– Ие, салом қани, болам? Айтганман-ку сенга, катталарни кўрганда кичиклар доим салом бериши керак. Саломинг – бу одобинг. Одоби болаларни эса ҳамма яхши кўради.

– Анами, сиз айтиб берган эртақдаги дев ҳамми?

– Ҳа, уям яхши кўради. Бўлмаса, болакайни аллақачон еб қўйган бўларди-да.

– Сизам яхши кўрасизми? Бувиси кулиб неварасини кучди:

– Ҳа, менам серсалом болаларни яхши кўраман. Ассалому алайкум! – Мухлиса баланд овозда бувисига салом берди.

– Ваалайкум ассалом. Ақлли қизим, эсли қизим.

– қайнонаси неварасини бағрига босиб, пешонасидан ўпди.

– Бувижон, мен нонни ўтириб едим. Ушоқларини эса сиз айтгандек пиёлага солиб қўйдим. Уларни товукларимизга берамиз-а?

– Ҳа, товукларимизга берамиз. Кейин улар сендан миннатдор бўлишади.

– Миннатдор дегани нима, буви?

– Миннатдор дегани хурсанд бўлади, қувонади дегани.

– Бир гап айттайми, кеча ўртоғим кўчада нон еб юрганди. Бугун касал бўлиб қолибди, – Мухлиса кўзларини катта-катта очиб, бувисига тикилди.

– Бувижон, сиз тўғри айтган экансиз. Нонни юриб еб бўлмас экан.

– Вой, ёмон бўпти-я. Ўртоғингга айтмабсан-да нонни ўтириб егин, деб.

– Айтдим. Лекин у қулоқ солмади. Мен унақа қулоқсиз қизмасман-а, бувижон? – қизалоқ бувисига суйкалди.

– Йўк, сен қулоқсизмассан. Сенинг эсинг кўп.

– Эсинг дегани нима, бувижон?

– Эсингмас, эс. Эс бу – ақл дегани.

Ховлидан эшитилаётган буви ва неваранинг суҳбати Назирага бу гал негадир хуш ёқётган эди. Ҳар доим қайнонаси болаларига насиҳат қила бошласа, унинг ғаш келарди. Ҳатто гаплашиб ўтиришса ҳам тўнини тескари қийиб оларди. Унинг назарида қайнонаси болаларини ундан совутаётгандек эди.

Шунча ўзини мажбурласа ҳам қўли ишга бормади. Чунки айни шу лаҳзаларда қизи унга бир ҳақиқатни аңлатганди: она фарзанд учун доим ўрнак, яхши тарбиячи бўлиши лозим экан. У-чи? У болаларига қайси жиҳати билан ўрнак бўляпти. Қайнонасига гап қайтариши биланми ё болаларининг олдида турмуш ўртоғи билан ҳуда-беҳудаги тортишиши, аразлаши биланми? Шулар ҳақда ўйлар экан, ўзидан уялиб кетди.

Бир ой олдин бўлган воқеа ҳеч эсидан чиқмайди. Ўша кунни кечки овқат ҳар кунгидан бироз кечикди. Аксига олиб шу кунни турмуш ўртоғи ишдан эртароқ қайтди. Ярим соат ўтди, бир соат ўтди, Назира овқат олиб келай демасди. Овқатни кутавериб чарчаган болалари бу орада ухлаб қолди. Назиранинг эса парвойи фалак. Телефонда синглиси билан гаплашиб, гўёки дастурхон бошидагиларни унутганди. Турмуш ўртоғи овқатни тезроқ олиб қилишини айтиб овоз берганди «Нима-аа, кимдир очдан ўляптими?» деб жеркиб берди. Бу гап Нодир ақасининг тоқатини тоқ қилди. У онасининг ҳай-ҳайлашига қарамай Назиранинг устига қунондай бостириб борди. Келинини дўппослаётган ўғлини ажратишга онанинг

кучи етмади. Аксига олиб келин ҳам тилини тияй демасди. Бир вақт келини: «Ҳаммасига сиз сабабчисиз! Сиз ўғлингизни менга қарши қайраёписиз!» деб унга таъна тошларини ота кетди. Бу гап Нодирнинг қонини қайнатиб юборди, у яна муштира зўр берди. Йиғи-сиғи, қий-чув ҳамманинг дилини хуфтон қилди. Дастурхон дастурхон жойида, овқат овқат жойида қолди...

Шу воқеадан кейин у қайнонасини баттар ёмон кўриб қолди. «Ҳа, дугоналарим тўғри айтган экан, қайноналар бор жойда ҳаловат бўлмас экан. Мен қайнонамни қандай бўлмасин уйимдан кетказишим

ҚАРИСИ БОР УЙ

керак. Нима, унинг фарзанди фақат Нодир акамми? Ана яна икки ўғли бор. Улар билан яшасин. Эрим кенжа фарзанд бўлса бўлибди-да. Бу ота-онани қарамоғига олиш фақат эримнинг зиммасида дегани эмас-ку!» Кўнглидан ўтганлари Назирани ҳаволантирди. Энди у қайнонасига ошқора ҳужумга ўтди. Арзimas нарсадан жанжал чиқариб, қайнонаси билан уришадиган, гап қайтариб ҳуморидан чиқадиган бўлди. Қайнонаси жуда оқила аёл. Келинининг бу қилиқлари уни уйдан бездириш эканлигини бошидаёқ аңлади ва бир кунни ўғли уйда йўқлигида бўюмларини йиғиштирди-ю, катта ўғлиниқига кетиб қолди. Лекин уч кун бўлмасдан Нодир онасини уйга қайтариб олиб келди. Онасининг: «Мен ўзим шуни хоҳладим. Аканг билан яшагим келяпти», деган баҳоналарига эътибор бермади. «Акамни, невараларингизни соғинсангиз, меҳмон бўлиб бориб келасиз, лекин мен турганда улар билан яшагингизга йўл қўймайман», деди ўғли. Аёл ўша пайтдаги ҳолатини сўз билан таърифлаб беролмади. Ўғлини қучганча шундай йиғлади, шундай йиғлади. Онанинг аҳволини кўриб, ўғлининг ҳам кўнгли бузилди...

Кўча эшикдан онасининг елкасидан қучганча хушхандон кириб келаётган турмуш ўртоғини кўрган Назиранинг нақ жони чиқиб кетай деди. Қайнонасининг юзига сер солиб қаради: «Бунча хурсанд бўлмаса? Ҳойнаҳой менинг устимдан кулиб келяпти. Ҳали қараб турсин, кўрсатиб қўяман, устимдан кулиш қанақа бўлишини».

– Ҳўв, Назира, нега қаққайиб турибсан, ойм билан кўришмасанми? – эрининг гапидан ўзига келган аёл истар-истай қайнонасига яқинлашди:

– Ассалом...

– Ваалайкум ассалом, яхшимисиз, қизим, болалар яхшими? – қайнонаси худди ҳеч нарс бўлмагандек келинига яқинлашиб, уни қучмоқчи бўлди. Лекин Назира рўйиҳушлик бермади. Хотинининг бу қилиғидан жаҳли чиқиб кетган Нодирнинг юзлари бўғриқиб кетди.

– Ҳўв, сен ким бўпсанки, онам кўришаман деса, ўзингни тарозиға соласан?! – Нодирнинг қолган гапи ичида қолди. Назира кўзлари ола-қула бўлиб жириллай кетди:

– Оғзингизга қараб гапиринг! Биринчидан, мен «ҳўв» эмасман, иккинчидан кўришми-кўришмаслик бу менинг ишим! – шундай деб шарт ортига бурилиб кета бошлади. Онасининг олдида хотинининг бундай беписанд қилиғидан изза бўлган эркакнинг қўллари мушт бўлиб тугилди. Агар ёнида онаси бўлмагандими, ҳуморидан чиққунча дўппосларди. Афсус, боя ақасиникидан кела туриб онаси унга: «Назирани урмайсан, ҳеч қачон хафа қилмайсан», деб шарт қўйиб, ваъдасини олган. Лекин нимадир қилмаса бўлмайди, ахир бу кетишда Назира онасини оёқости қилиб ташлайди.

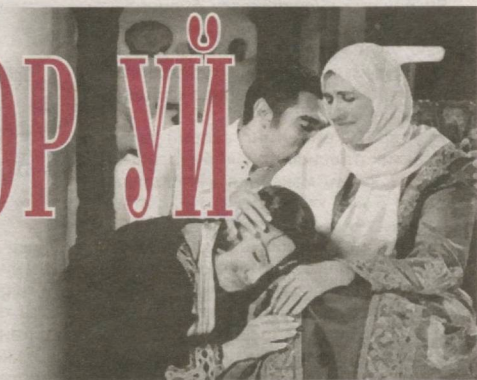
Нодир онасининг нарсаларини хонасига олиб кирди. Кейин ошхонада қуймаланаётган хотинининг олдиға келди. Идиш-товуқларни тарақ-туруқ қилиб юваётган Назира ҳалиям жаҳлдан тушмаганди. Унинг ҳаракатини бироз қузатиб турган Нодирнинг юраги сикилди. «Бу хотин билан яшашга ўзинг куч бер, Аллоҳим». Кўнглидан шу сўз ўтар экан, онасининг насиҳатини эслади: «Куч ишлашиб, ёмон кўрсангнинг қолади. Урсанг эти қотади, сўксанг бети. Аёл кишини фақат яхши гапириб, йўлга солиш мумкин. Жон болам, Назирага мулоиймроқ муомала қил, меҳр кўрсат. У аслида яхши аёл. Мана, кўрасан, албатта, ўзгаради».

– Назира, хафа бўлдингми мендан? – Нодир хув

бир вақтлардагидек оҳангда хотинига гапирди. Назира индамай ишини давом эттираверди. Нодир эса секин хотинига яқинлашиб, елкасидан қучди.

– Ахир нима қил, дейсан, сен хотиним бўлсанг, у киши онам. Эт билан тирноқни бир-биридан ажратиб бўлмаслигини биласан-ку. Ота-онаға қандай муносабатда бўлсанг, келажакда фарзандларинг ҳам сенга шундай муносабатда бўлади, дейишади. Кел энди, аразлашмайлик. Ўзинг яхшисан-ку. Мен сени яхши кўраман...

«Мен сени яхши кўраман!» Бу гап... Назира турмуш ўртоғидан бу гапни эшитмай қўйганига қанча

йиллар бўлган. Бугун эшитди! Эшитди-ю, кўнглидаги ғубор, эрига бўлган гина-қудурат ном-нишонсиз йўқолди. Ҳа, у эридан доим шундай муомалани кутарди. Унинг илиқ сўзига илҳақ эди. Билмасдики, уруш-жанжаллари туфайли турмуш ўртоғини ўзидан бездириб қўйганини. Бугун билди, аңлади, тушунди ва айбини тан олди. Аёл йиғлаганча эрини елкасига бош қўйди...

Ҳаётнинг ўзи муаллим экан, буюк муаллим. Бугун Назира ўтган умрига назар солиб, ҳеч қачон яхши келин, яхши она бўлолмаганидан ўқсиди. Қайнонасининг неваралари учун қилаётган фидойилиги, жонқуярлигини ҳам ўзича тушунар экан. Аслида унинг ўғитлари, панд-насиҳатлари фарзандларининг камолотида қанчалик муҳим эканлигини бугун тушуниб етди. Анча вақт олдин турмуш ўртоғига: «Онангиз билан яшамайлик. Агар онангиз бу уйдан кетишни хоҳламаса, ўзимиз алоҳида уй қилиб чиқиб кетайлик», деб қилган хархашаларини эслаб, хи-жолат бўлди. Энди билса, хато қилган экан, жуда катта хато...

Ўша кунни кечки таомни ўзгача тайёргарлик билан ҳозирлади. Турмуш ўртоғини ҳам ҳар доимгидек тунд қиёфада эмас, қувонч билан қаршилади. Келинидаги ўзгаришни кўриб, қайнонасининг ҳам кайфияти кўтарилди. Ҳаммалари ҳовлидаги сўрида хуш кайфиятда овқатланишди.

– Зилола, энди туриб дастурхонни йиғиштир. Қиз бола овқатни ичиб бўлгандан сўнг тезда дастурхонни йиғиштиришга одатланиши керак, – бувиси дастурхондаги бўш қосаларни неварасига узатди. – Дастурхонни ҳовлидаги гулларнинг тағига қоққин. Ушоқлардан қурт-қумурсқалар ризқланади.

Зилола бувисининг қўлидаги қосаларни олиб, дастурхон четиға қўйиб қўйди-да, индамай яна телевизор кўраверди.

– Қизим, бувингнинг гапини эшитмадингми? – Зилола ялт этиб онасига қаради. Ҳайрон бўлди. Чунки шу вақтгача онаси ҳеч қачон бувисининг гапини маъқулламаган. Кейин бувиси уларга иш буюрса жаҳли чиқарди. «Зилола ҳали ёш бола. Мухлиса ҳам. Нега уларни ҳеч тинч қўймайсиз. Катта бўлса, иш қилишни ўрганиш қочмайди. Ҳозирча мен ўзим қиламан шу юмушларни», дерди доим. Бу сафар ундай демасди. Зилола онасига ҳайратланиб қараб қолди.

– Нима, гапимни эшитмаяпсанми? Нега жим бўлиб қолдинг, бўлақол қизим. Қани, тез туриб, бувижонинг айтганларини қил-чи.

Зилола бирпас тараддуланиб қолди. Наҳотки онаси айтётган бўлса, бу гапларни?!

– Ойи, мен...

– Гапинг бўлса, кейин гапирасан, хўпми? Қани, қизим, қосаларни ошхонаға олиб бор. Зилола тезда ўрнидан туриб, дастурхонни йиғиштириб бошлади. Унга синглиси ҳам ёрдамга шошилди. Қизларининг ҳатти-ҳаракатини ҳавас билан қузатиб турган Назиранинг бахри дили очилди.

– Ойижоним айтган ҳар бир гап сизлар учун ҳикмат. Ўргансангиз, кам бўлмайсизлар, – Назира миннатдор бўлиб қайнонасига тикилди. Унинг нигоҳида меҳр, муҳаббат, ҳурмат, эъзоз – ҳамма-ҳаммаси зоҳир эди...

Гулнора ҲОЖИМУРОВА

ҲАРБИЙ ТЕХНИКА

АВИАЦИОН ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ УЧУН

Афғонистон Ҳарбий ҳаво кучларига қарашли А-29А «Супер Тукано» русумли енгил штурмчи самолёт Бразилиянинг «Эмбраер» фирмаси мутахассислари томонидан ЕМВ-314 типдаги ўқув-машқ самолёти асосида ишлаб чиқилган.

Бу машина куруқликдаги бўлинмаларни бевосита авиацион қўллаб-қувватлаш учун мўлжалланган. Афғонистонда ноқонуний қуроли гурuhlарга қарши кураш операцияларида фойдаланилади.

«Супер Тукано»нинг асосий техник-тактик тавсифлари қуйидагича: экипаж 2 киши, максимал кўтарилши оғирлиги 5 400 кг (юксиз – 3 020 кг), максимал учиш тезлиги соатига 560 км, амалий кўтарилши баландлиги 10 600 м, бошқа жойга учиб ўтиш узоклиги 2 850 км (2 та илм ёнилги баки билан), ҳаракатланиш радиуси парвоз мақсади ва жанговар юкланмага боғлиқ равишда 750 км. гача бўлган масофани ташкил этади. Самолётнинг кўчланиш қурилмаси таркибига «Пратт-Уитни» фирмасининг Канада бўлинмаси томонидан ишлаб чиқариладиган РТ-6А-68-3 типдаги турбовинтли двигател (максимал қуввати 1 193 кВт) кирди. Қуроллари: иккита 12,7 мм.ли пулемёт (ҳар бирининг жанговар комплекти 200 та патрон), самолётдаги бешта илгич нуқталарига 20 мм.ли автоматик тўп солинган контейнер жойлаштирилиши мумкин, «ҳаво-ҳаво» ва «ҳаво-ер» типдаги бошқарилувчи ракеталар, бошқарилувчи авиация бомбалари, бошқарилмайдиган ракеталар ва бомбалар (максимал жанговар юкланма 1 500 кг). «Супер Тукано»нинг узунлиги 11,4 метр, баландлиги 4 метр, қанот кўлами 11,14 метр.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ДОКАЗАНА В БОЯХ

В состав разработанного израильскими специалистами противоракетного комплекса (ПРК) «Айрон Дом» входят три-четыре пусковые установки с 20 противоракетами «Тамир» на каждой и радиолокационная станция ELV2084.

Комплекс сопряжен с информационно-разведывательными средствами ПРО, от которых получает первичную информацию о пусках реактивных снарядов. Для определения факта обстрела защищаемых объектов и зон также может использоваться сеть оптоэлектронных и звукометрических станций, развернутых на опасных направлениях. Эффективность ПРК «Айрон Дом» была подтверждена на практике в ноябре 2018 года. В ходе боестолкновений между силами безопасности Израиля и отрядами Движения исламского сопротивления ХАМАС из самоходных гаубиц по определенным районам еврейского государства было выпущено более 380 реактивных снарядов и мин, из которых около 120 перехвачено этими противоракетными комплексами. Основные технико-тактические характеристики ПРК «Айрон Дом»: максимальная дальность перехвата целей 15 км, максимальная высота перехвата 3-5 км, время реакции 15 с; противоракета «Тамир»: стартовая масса 90 кг, длина 3 м, максимальный диаметр корпуса 0,16 м.

ИМЕЕТ БОЛЬШИЕ ВОЗМОЖНОСТИ

Десантно-вертолетный корабль-ДОК (ДВКД) «Калаат Бени-Аббес» ВМС Алжира (бортовой номер 474) был заложен в 2011 году на верфи «Рива Тригозо» итальянского судостроительного объединения «Финкантьери», спущен на воду в январе и передан алжирской стороне в сентябре 2014 года.

Корабль создан на базе итальянского ДВКД «Сан-Джусто». В отличие от прототипа он имеет большее полное водоизмещение (8800 т вместо 8128 т), увеличенные длину (142,9 м вместо 137 м) и ширину (21,5 м вместо 20,5 м) при меньшей осадке (4,9 м вместо 5,3 м). Главная энергетическая установка включает два дизельных двигателя марки 12V32 фирмы «Вяртсияла» мощностью по 6000 кВт, работающих на два винта регулируемого шага, четыре дизель-генератора (ДГ) V1716C2ME («Изотта Фраскини», по 1300 кВт), один аварийный ДГ (600 кВт) и носовое подруливающее устройство (750 кВт). Максимальная скорость хода 20 узлов, дальность плавания 7000 миль при экономической скорости 15 узлов. Вооружение: восьмичековая УВП «Силвер А50» для стрельбы ЗУР «Астер-15», 76-мм автоматическая установка (АУ) «Супер Репид» фирмы «ОТО Мелара», две 25-мм АУ КВА. Десантовместимость: 440 морских пехотинцев со штатным вооружением и до 15 единиц авто- и бронетехники. В качестве средств высадки могут быть использованы три танкодесантных катера типа LCM, а также три типа LCP, один типа LCP и две быстроходные лодки с жестким днищем. В состав авиагруппы входят три-четыре вертолетов AW-101. Экипаж корабля 150 человек.

ЭКСПОРТ УЧУН МЎЛЖАЛЛАНГАН

Хитойда ишлаб чиқарилаётган VT4 русумли асосий жанговар танк «Норинко» миллий мудофаа қорхонаси мутахассислари томонидан яратилган. Мазкур жанговар машина асосан хориж давлатларига экспорт қилиш учун мўлжалланган.

Аслида бу жанговар восита MBT 3 000 сериясидаги танкнинг янада такомиллаштирилган варианты ҳисобланади. Корпус компоновкаси (тузилиши) классик кўринишда – бошқарув бўлими олд томонда, жанговар бўлим ва башня ўрта қисмда, мотор-трансмиссия бўлмаси эса орқа томонда жойлашган. Корпуснинг олд қисми кўп қатламли комбинацияланган зирхдан ишланган. Башня ва корпусга қўшимча тарзда динамик ҳимоя модуллари ўрнатилиши мумкин. Бортлар ва башнянинг орқа қисми панжарасимон экранлар билан ҳимояланган. VT4нинг жанговар оғирлиги деярли 52 тоннани ташкил этади. Машинага қуввати 1 300 от кучига тенг бўлган дизель двигатели ўрнатилган. Шоссе бўйлаб максимал ҳаракатланиш тезлиги соатига 70 км, ёнилги бўйича юриш захираси 500 км. Танк башнясига маҳаллий мутахассислар томонидан яратилган 125 мм.ли силлик стволи тўп жойлаштирилган. Бир неча типдаги снарядлардан фойдаланиш имконияти мавжуд. Жами жанговар комплект 38 та снарядни ташкил этади. Ёрдамчи қурол сифатида тўп билан жуфтлаштирилган 7,62 ёки 12,7 мм.ли зенит пулемётлардан фойдаланилади.

Пўлат САЙДИВАЛИЕВ тайёрлади.

ТЕРРОРЧИЛАР ТАҲДИДИ САБАБЛИ

Миср Ҳарбий ҳаво кучларининг қирувчи самолётлари Ливия ҳаво бўшлиқларида бир қанча парвозларни амалга оширди. Маълумотларга кўра, улар мамлакат

худудига бостириб кирган ва Мисрдаги Миллий келишув ҳукумати кучларига зарбалар берган. Аввалроқ Миср Президенти Абдул-Фаттоҳ ас-Сиси Ливияда қўллаб-қувватланаётган «террорчи ёлланма жангарилар» Мисрга тўғридан-тўғри таҳдид қилаётгани, шу сабабли Қоҳира томонидан қилинадиган ҳар қандай ҳарбий аралашув эндиликда қонуний бўлишини маълум қилган эди.

НАМОЙИШЛАР ДАВОМ ЭТМОҚДА

тибсизликларга айланиб кетди. Бунга полициячиларнинг АҚШнинг еттинчи Президенти Эндрю Жексонга ўрнатилган ҳайкални йиқитишга уринаётган намоёнчиларни суриб чиқариш ва ҳайкал атрофига барьер қўйишга ҳаракат қилгани сабаб бўлган. Намойишчилар полициячиларга қарата турли предметларни отган, полиция эса бунга жавобан оломон томон қалампирли спрей селган.

Вашингтонда афро-америкалик Жорж Флойднинг полиция ходими томонидан ўлдирилгани сабабли юзага келган ва ҳозирда ҳам давом этаётган норозилик намоёнчилари таркиблининг АҚШнинг еттинчи Президенти Эндрю Жексонга ўрнатилган ҳайкални йиқитишга уринаётган намоёнчиларни суриб чиқариш ва ҳайкал атрофига барьер қўйишга ҳаракат қилгани сабаб бўлган. Намойишчилар полициячиларга қарата турли предметларни отган, полиция эса бунга жавобан оломон томон қалампирли спрей селган.

Интернет материаллари асосида тайёрланди.

ОМАД КУЛИБ БОҚҚАНДА

Мичиган шаҳрида яшовчи 50 ёшли Марк Кларк сўнги уч йилдан камроқ вақт ичида иккинчи марта 4 миллион доллар миқдоридаги лотерея ютуғи соҳибига айланди. Кларк бу сафар ҳам, худди 2017 йилнинг декабрь ойида бўлганидек, ютуқли билетни маҳаллий дўконлардан бирида сотиб олган. «Сен ҳеч қачон бир неча миллион ютиб олиш, бунинг устига бундай омад икки марта келиши мумкинлигини ҳаёлингга ҳам келтирмайсан. Аммо бу содир бўлди. Ҳиссиётларимни сўз билан ифода қила олмайман», – дейди омадли ютук соҳиби.

МИРОВЫЕ БРЕНДЫ

Основанная более 100 лет назад в г.Сиэтл (штат Вашингтон) как небольшое предприятие по производству самолётов собственной разработки корпорация «Боинг» на сегодняшний день является одним из крупнейших в мире производителей вооружения и военной техники (ВВТ). Основная деятельность корпорации заключается в разработке, производстве, ремонте, модернизации и обслуживании авиационной техники (АТ) военного и гражданского назначения, ракетного вооружения, ракетно-космической техники, их узлов и агрегатов, а также средств связи, разведки и радиоэлектронной борьбы (РЭБ).

В 1960 году корпорация приобрела вертолестроительную компанию «Вертол эркрафт», а основа современной структуры «Боинг» оформилась в конце 1990 – начале 2000-х после присоединения к ней военных отделений корпорации «Рокуэлл Интернэшнл», приобретения корпорации «Макдоннелл-Дуглас» и профильных отделений корпорации «Хьюз электроникс» – одного из мировых лидеров в области разработки и производства искусственных спутников земли (ИСЗ) и космических аппаратов.

На сегодняшний день «Боинг» является крупнейшим по объемам продаж производителем авиационной техники в мире. В последние годы она занимает второе место в мировом рейтинге производителей ВВТ. Корпорация относится к числу ведущих подрядчиков Пентагона и по объему правительственных контрактов занимает второе место, уступая только корпорации «Локхид-Мартин». Кроме того, «Боинг», реализующая свою продукцию в более чем 140 странах мира, считается крупнейшим в стране экспортером продукции обрабатывающей промышленности. Так, в среднем до 70 процентов произведенных гражданских авиалайнеров реализуются за пределами США.

«Боинг» организационно состоит из трех подразделений, сформированных по направлениям их основной деятельности:

1. «Коммерциал эрплэйнз» – разработка, производство, ремонт, модернизация и обслуживание авиационной техники гражданского назначения.
2. «Дифенс, спейс энд секьюрити» – разработка, производство, ремонт, модернизация и обслуживание военной АТ, ракетного вооружения, ракет-носителей, ИСЗ и космических аппаратов, средств навигации, связи, разведки, управления и РЭБ.

3. «Боинг кэпитал» – финансовое обеспечение деятельности производственных подразделений компании, оптимизация финансовых отношений между подразделениями и заказчиками продукции.

На сегодняшний день общее число занятых в корпорации составляет около 146 тысяч человек, в том числе до 47 тысяч работают в военно-промышленном подразделении «Дифенс, спейс энд секьюрити».

Большую часть дохода «Боинг» получает от реализации продукции гражданского сектора, главным образом пассажирских самолётов. В этом заключается ее основная особенность по сравнению с другими крупнейшими военно-промышленными компаниями США. Так, «Локхид-Мартин», «Рейтеон» и «Нортроп-Грумман» получают от военных заказов более 90 процентов выручки. Доля военной продукции в прибыли «Боинг» в последние годы постепенно сокращается с 1/2 в

Корпорация «Боинг» и ее военная продукция

2005-2010 годах до менее 1/3 в 2016-м.

Другим важным конкурентным преимуществом корпорации является постоянная нацеленность на разработку (приобретение) и налаживание массового производства наиболее передовых, инновационных технологий, гибкая реакция на возникновение новых тенденций в развитии ВВТ. Несмотря на то, что основой номенклатуры выпускаемой продукции военного назначения (ПВН) в течение многих лет продолжает значительные усилия по организации разработки и выпуска под маркой «Боинг» новых для себя видов военной техники и ее компонентов.

В настоящее время корпорация «Боинг» имеет мощности по выпуску стратегических бомбардировщиков, истребителей и истребителей-бомбардировщиков, самолётов РЭБ, военно-транспортных и учебно-тренировочных самолётов, БЛА, а также ударных и транспортных вертолётов. Несмотря на то, что в последние годы отмечается некоторое снижение производимой ею продукции, корпорация продолжает изготавливать широкий спектр военной авиатехники. Так, на предприятиях корпорации собираются самолёты истребители-штурмовики F/A-18E/F «Супер Хорнет» и самолёты РЭБ EA-18G «Гроулер», истребители-бомбардировщики F-15E «Страйк Игл», стратегические бомбардировщики B-52 «Стратофортресс» и B-1B «Лансер», штурмовики F-10 «Тандерболт», самолёт базовой патрульной авиации P-8 «Посейдон», самолёт ДРЛО «Пис Игл», военно-транспортный самолёт C-40, самолёт-заправщик KC-46 «Пегас» и др.

Наряду с самолётами «Боинг» выпускает различную вертолётную технику. Продолжается серийный выпуск вертолётов огневой поддержки AH-64E «Апач» и транспортно-десантных CH-47D/F «Чинук». В 2016 году было возобновлено производство многоцелевых вертолётов AH-6 новой модификации. Совместно с фирмой «Белл» вертолётное предприятие «Белл Боинг» осуществляет выпуск новых и модернизацию имеющихся

на вооружении транспортно-десантных самолётов V-22 «Оспрей».

Для большинства образцов авиационной техники военного назначения, выпускаемых корпорацией «Боинг», характерна высокая экспортная ориентация. Поставки за рубеж крупных партий различных модификаций самолётов F-15 «Игл», F/A-18 «Хорнет» и P-8A «Посейдон», вертолётов AH-64 «Апач», CH-47 «Чинук» и AH-6 способствуют обеспечению высокой загрузки производственных мощностей и повышению рентабельного производства.

На предприятиях корпорации производятся также ракеты для наземной системы противоракетной обороны, противокорабельные ракеты «Гарпун» и управляемые авиационные боеприпасы. Дочерняя компания «Инситу» выпускает БЛА «Скан Игл» и RQ-21 «Блэкджек». В сотрудничестве с корпорацией «Локхид-Мартин» налажены разработка и выпуск ракет-носителей различных классов. В завершающей стадии находятся работы над новым пилотируемым космическим аппаратом CST-100 «Старлайнер». На предприятии отделения «Нетуорк эндс пейс системз» производятся ИСЗ для глобальной системы навигации GPS, спутниковых систем связи «Сатком», «Интелсат» и «Инмарсат».

Таким образом, корпорация «Боинг» обладает мощной высокотехнологичной военно-промышленной и научно-исследовательской базой, способной обеспечивать разработку и массовое производство всех основных типов военных самолётов и вертолётов, а также других видов ВВТ. Компания продолжает участвовать в реализации крупных программ Пентагона по выпуску широкого спектра авиационной, ракетно-космической и другой техники в интересах ВС США и их союзников.

По материалам зарубежной печати
подготовил П. САЙДИВАЛИЕВ

ЯНГИ СТРАТЕГИЯ АСОСИДА

Коллектив хавфсизлик тўғрисидаги шартнома (ОДКБ) ташкилоти Россия Ички ишлар вазирлиги билан ҳамкорликда 2025 йилгача бўлган даврга мўлжалланган янги антинаркотик стратегия устида иш олиб бормоқда. Ташкилот матбуот котиби Владимир Зайнетдиновнинг сўзларига кўра, ушбу ҳужжатда гиёҳванд моддаларнинг ноқонуний айланishi билан боғлиқ барча таҳдид ва хавф-хатарлар ҳисобга олинди. Маълумот учун: 2017–2019 йиллар мобайнида амалга оширилган чора-тадбирлар натижасида 67,6 тонна наркотик восита мусодара қилинган.

МИССИЯ ТАШРИФИГА ТАЙЁР

Туркменистон ташкилоти вазири Рашид Мередов Ашхобода бўлиб ўтган брифингда республика «июль ойи бошида» Бутунжаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти миссиясини қабул қилишга тайёрлигини маълум қилди. Бу борадаги маълумот вазирлик сайтида жойлаштирилган. Мередовнинг таъкидлашича, Туркменистон ўз ҳудудида коронавир пандемияси тарқалишидан сақланиб қолган мамлакатлар қаторига қиради. Унинг сўзларига кўра, «мамлакатда пандемияга қарши шайлик ва жавоб чоралари режаси ишлаб чиқилган».

Интернет материаллари асосида тайёрланди.

ЧАҚМОҚ УРИШИ НАТИЖАСИДА

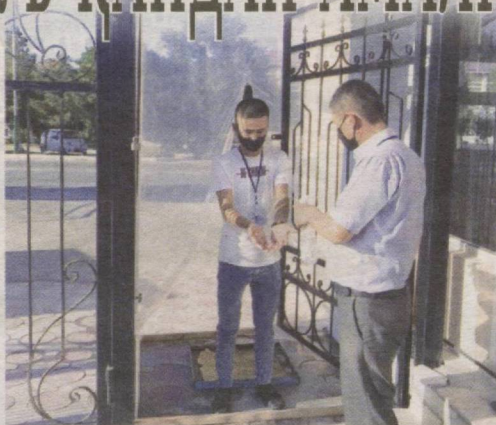
Қарағанда вилоятининг Қарқарали шаҳридан 60 километр узоқликда жойлашган Тегизшилдиқ қишлоқ округи ҳудудидаги Жарли қишлоғи яқинида содир бўлган кучли момақалдиқроқ вақтида юзага келган чақмоқ 60 та отнинг ўлимига сабаб бўлган. zakon.kz. сайтида берилган маълумотга кўра, табиий офат натижасида 49 та катта ёшли от ва 20 та той қурбон бўлган. Қишлоқ аҳолиси келтирилган молиявий зарарни қоплашда мамлакат ҳукумати ёрдам беришига умид қилмоқда.

ЖАРАЁН

МАРКАЗГА ЧАҚИРУВ ҚАНДАЙ АМАЛГА ОШИРИЛЯПТИ?

Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазирининг тегишли топшириғига мувофиқ, ҳудудий мудофаа ишлари бошқармалари ҳузуридаги марказларда 2020/2021 ўқув йилининг 1-босқичида чақирилувчиларни ҳарбий техника мутахассисликлари бўйича тайёрлаш тартиби белгиланди.

Ушбу жараён Навоий вилояти мудофаа ишлари бошқармаси ҳузуридаги чақирилувчиларни ҳарбий техника мутахассисликлари бўйича тайёрлаш марказида ҳам намунали ташкил этилди. Жумладан, даставвал санитария-эпидемиологик осойишталик агентлигининг ҳудудий маркази мутахассислари билан ҳамкорликда марказ ходимлари ва ҳарбий техника мутахассисликлари бўйича тайёргарликка жалб этилган чақирилувчиларни COVID-19 вирусига қарши текшириш ишлари амалга оширилди. Марказнинг кириш жойларида дезинфекцион туннеллар ўрнатилди. Марказ ҳудуди ва барча бинолари тўлиқ дезинфекция қилинди.

– Чақирилувчиларнинг ўқув жараёнида тиббиёт ниқобларида бўлиши, марказнинг антисептик воситалар билан таъминланиши ва бошқа санитария-профилактика тадбирлари bajarилуши устидан мунтазам равишда назорат олиб бориляпти, – дейди Навоий вилояти мудофаа ишлари бошқармаси бошлиғи ўринбосари, Навоий вилояти мудофаа ишлари бошқармаси ҳузуридаги марказ бошлиғи подполковник Шахзод Жабборов. – Чақирилувчиларни ҳарбий техника мутахассисликларига саралаш тадбирлари ўз якунига етди. Энди ўқув жараёни бошлангунга қадар машғулот бинолари тўлиқ ва ҳар томонлама шай ҳолатга келтирилади. Шунингдек, марказнинг

ўқув, моддий-техника базаси такомиллаштирилиб, чақирилувчиларнинг тўла-тўқис таълим олиши учун етарли шарт-шароитлар яратилади.

Шахсий таркибнинг марказга кириш вақтида тана ҳароратини ўлчаш, антисептик воситалар билан ишлов бериш, чақирилувчилар ва ўқитувчиларнинг машғулот давомида тиббиёт ниқобида бўлиши таъминланади. Чақирилувчилар ва марказ ўқитувчилари томонидан ижтимоий масофанинг сақланиши, озик-овқат таъминоти учун масъул бўлган аутсорсинг хизмати ходимларининг санитария-гигиена қоидаларига риоя этишлари қатъий назорат қилинади.

Д. РЎЗИҚУЛОВ

«Фидокор ёшлар»

бу қандай гуруҳ?

Ўзбекистон Республикаси Ҳарбий прокуратураси, Ёшлар иттифоқи Тошкент шаҳар кенгаши, шаҳар ички ишлар бош бошқармаси ва Тошкент ҳарбий прокуратураси ташаббуси билан «Ёшлар ойлиги» доирасида пойтахтимизнинг Яшнобод туманида «Фидокор ёшлар» жамоатчилиги патруль гуруҳлари фаолияти йўлга қўйилди.

Дастлаб Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш, Ички ишлар, Мудофаа, Фавқулодда вазиятлар вазириликлари, Давлат хавфсизлик хизмати, Миллий гвардия ва Ўзбекистон ёшлар иттифоқининг 2020 йил май ойидаги қўшма қарори билан тасдиқланган «Фидокор ёшлар» жамоатчилиги гуруҳлари тўғрисидаги низом мазмун-моҳияти ҳарбий прокуратура ходимлари ва мутахассислар томонидан туман мудофаа ишлари бўлимида жамланган ёшларга батафсил тушунтириб берилди.

Шундан сўнг кўнгилли равишда жамоатчилиги гуруҳлари таркибида фаолият бошламоқчи бўлган ёшлар билан алоҳида суҳбатлар ўтказилди. Кўнгилли ёшлар Яшнобод туманидаги ички ишлар ходимларига бириктирилиб, уларнинг кўрсатмалари ва назорати остида санитария-гигиена қоидаларига амал қилган ҳолда белгиланган ҳудудда ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, жамоат тартибини сақлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлашга қўмаклашиш борасидаги фаолиятларини бошлади.

Бу жараён қонун бўлишига қарши курашувчи кўнгилли ва ватанпарвар ёшларнинг ўз имкониятларини намоиш этишга замин яратса, иккинчи томондан ҳуқуқбузарликлардан холи ва хавфсиз ҳудудлар барқарор бўлишига хизмат қилади.

Адлия майори Алишер ҚУРБОНОВ,
Республика Ҳарбий прокуратурининг ёрдамчиси

Эртаминг эгалари билан учрашув

«Ёшлар ойлиги» доирасида ҳарбий округ қўшинлари қўмондони полковник Фарҳоджон Шерматов қорақалпоғистонлик ёшлар билан учрашди. Тадбирда Хоразм вилояти ёшлари ҳам видеоконференц-алоқа орқали онлайн иштирок этишди.

Самимий руҳда бошланган учрашувда қўмондон ёшларнинг қизиқиш ва истакларидан келиб чиқиб, миллий армиямизда амалга оширилган ислохотлар, ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оила аъзоларига яратилган янги имтиёзлар ҳақида сўзлади. Олиб борилган тизимли ислохотлар натижасида бугун халқимиз ва армия ўртасида мустаҳкам кўприк ўрнатилгани, ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, мустақил ҳаётга тайёрлашда ҳарбий хизматчилар ҳамда Қуролли Кучлар фахрийларининг ҳам ўрни бекиёс бўлаётганини алоҳида таъкидлади.

Учрашув давомида ёшлар қўмондонга қорақалпоқ ва ўзбек тилларида шеърлар ўқиб берди, миллий чолғу асбобларида мусиқа куйлашди. Энг фаол ёшлар ҳарбий округ қўшинлари қўмондони томонидан рағбатлантирилди.

Шунингдек, округ қўмондони Тахياتош туманидаги Меҳрибонлик уйига ҳам ташриф буюрди. Бу ташриф болажонлар учун ҳақиқий шодиена бўлди. Нукус гарнизони Маънавият ва маърифат марказининг ҳарбий оркестри жамоаси томонидан ижро этилган ватанпарварлик руҳидаги куй ва қўшиқлар тадбирга ўзгача шукҳ бағишлади.

Шимоли-ғарбий ҳарбий округ матбуот хизмати

Амалга оширилган ишлар сарҳисоб қилинди

Мудофаа вазирлиги ҳузуридаги Жамоатчилик кенгашининг 2020 йилнинг биринчи ярим йиллик якунларига бағишланган йиғилиши бўлиб ўтди.

Унда Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги ҳузуридаги Жамоатчилик кенгаши таркибига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги қарори лойиҳаси кун муҳокамасига қўйилди. Жамоатчилик кенгаши томонидан ўтган давр мобайнида белгиланган вазифалар ижроси юзасидан амалга оширилган ишлар таҳлил қилинди.

Шунингдек, Жамоатчилик кенгашининг минтақавий бўлинмалари фаолиятида ҳарбий-маъмурий

секторлар билан ҳамкорликни мустаҳкамлаш масалалари, истиқболдаги мақсад ва вазифалар юзасидан фикр алмашилди.

Йиғилиш якунида кенгаш аъзоларига Жамоатчилик кенгаши фаолиятини такомиллаштириш юзасидан таклиф ва тавсиялар берилди.

Чингиз РАИМБЕРДИЕВ

Bolajon

Podsho bilan to'ti

Qadim zamonda bir podsho bo'lib, uning yaxshi ko'rgan bir to'tisi bor ekan. Podsho va to'ti bir-birini ko'rmasa turalmas ekan. To'ti doimo podshoga mehribonlik ko'rsatib, unga shirin so'zlarni aytar, uni xursand qilar ekan.

Bir kuni to'ti podshodan o'z yurti Hindistonga borib kelishga ruxsat so'rabdi. Podsho u ketsa xafa bo'lib, kasallanib qolishini aytibdi. To'ti podshoni aldamasligini, unga va'da berib, va'daga xiyonat qilmasligini tushuntiribdi. Podsho to'tining gapiga ishonib, unga javob beribdi.

To'ti podsho bilan xayrlashib, Hindistonga uchib ketibdi. Olti kun deganda manziliga yetib borib, qarindosh-urug'lari bilan eson-omon ko'rishibdi. Bechora to'ti o'ynab-kulib, yaqinlarining diydoridan bahramand bo'libdi. U uch kunni qanday o'tkazganini bilmay qolibdi. Qaytib borgandan keyin qafasga tushishini rosa o'ylabdi. Qarindosh-urug'lari saroyga qaytmaslikni maslahat beribdi. To'ti:

– Yo'q, yana qaytmoq uchun va'da berganman, va'daga vafo qilmasam bo'ladimi? Menga bir yo'l ko'rsating, oyijon. Men ham erkinlikka chiqay, ham va'damni bajargan bo'lay, – debdi. Ona to'ti aytibdi:

– Unday bo'lsa, men bir maslahat beraman. Bizning yurtida bir daraxt bor. Daraxtning mevasidan har qanday kekxa yoshli kishi yesa, navqiron yigit yoki sohibjamol qizga aylanadi. Podshoga shu olmalardan uch donasini olib borgan. Bu bebaho mevani bersang, zora seni butunlay ozod etsa, – debdi. Bu gap ma'qul bo'libdi. To'ti uch dona olmani olib, shimol tomonga qarab uchibdi. Podsho bilan ko'rishib, unga olmani beribdi. Podsho rosa xursand bo'lib, uni ozod qilishga va'da beribdi. Olmalardan birini xotiniga berib, saqlab qo'yishni aytibdi. Qolganini vazirga ko'rsatish uchun likopchaga solib qo'yibdi. Ertasiga uni vaziriga ko'rsatibdi va xosiyatlarini aytibdi. Vazirning bunga hasadi kelib, podshoga shunday debdi:

– Siz bu parrandaning olib kelgan narsasini yemay turing, avval bir tajriba qilib ko'raylik, rost bo'lsa, yemoq qochmaydi, – debdi. Bu gap podshoga ma'qul tushibdi. Vazir qulay fursat topib, likopchadagi olmalarni zaharlab qo'yibdi. Ertasi kuni vazir debdi:

– Endi bu mevalarni tajribada sinab ko'raylik. Qamoqxonadan ikki nafar mahbusni olib kelib, mevalarni yedirishibdi. Ikkalasi ham shu zahotiyoq o'libdi.

Bu xunuk voqeadan keyin bechora to'tining kallasini tanasidan judo qilibdilar. Podsho esa jahldor bo'lib qolibdi. Kunlardan bir kuni podsho bir odamni g'azab ustida o'limga buyuribdi. Bu kishi kekxa ekan. Qolgan bir dona olmani unga yediribdi. Haligi odam olmani yeyishi bilanoq, oqargan sochlari tushib ketib, o'rniga qop-qora soch o'sib chiqibdi. Kekxa kishi navqiron yigitga aylanibdi. Podshoda vaziriga nisbatan shubha uyg'onibdi. Likopchadagi zahar izlarini ko'rib, vaziyatni tushunib yetibdi. Vazirni esa o'limga mahkum qilibdi. Bechora to'tining begunoh o'lganiga qayg'uribdi.

«Sharq xalqlari ertaklari» kitobidan olindi.

O'YLA, IZLA, TOP!

